

BAIBLE AH NA LUNG AWI AW

Enjoy Your Bible
(Falam)

By William MacDonald
Copyright 2010 by William MacDonald
www.william-macdonald.org

Published by
Mr. Kap Khen Thang
Family Literature Ministry
G.O.P. Box 395
Yangon
Myanmar
Phone 0095641084
tzm@yangon.net.mm
or
wtcflm@gmail.com

BAIBLE AH NA LUNG AWI AW

Cangan tu ih thucah

Cabu ih thulu a si mi lungawi nak le zir nak ti mi cafang hi mitam pi hrang ah a kalh aw mi a si men ding. Thudang thawn a mil aw thei mi thulu kan tarlang lo ding. Asinan Pathian thunung zir le, siar hi zumtu pakhat hrangah lungawi nak, nom nak, diriam nak sihram seh. Job leh saam cangan tu pawl ih ruah dan khal a si.

“ Na daan pawl cu ka hnawl lo ih, na thunung pawl cu ka thinsung ah ka khum a si” (Job 23:12).

“ Bawipai thu then nak cu a dik, ih ziang tik lai khal ah a dik a si” (Saam 19:9b-10). I pek mi daan cu leilung pum pi thil man thatha pawl hnak in a sunglawi sawn. Aw, na daan pawl ka duh zia cu, sun ni hlauh in ka ruat. Na thu pek mi pawl an thlum zia cu khuai ti hnak in an thlum sawn. Na thukham pawl cu kumkhua in ka ta an si ih ka thinlung nuam ter tu an si. The Believer bible Commentary sungah Cazoh fel tu pawl in hi tin an ngan dah. Bible zir hi a thaw ah cun Sangvut hlum tete vek in thazaang in pe theu nan a ro thei mi thil a si. Asinan sangvut cu an tuah rero tik ah Chawkalet tete ah an cang.

Bible hrilhfhah nak cabu sung ah nahawl duh mi pawl ol ten na hmuh thei nak ding ah leh cubang pawl kan zingzawi mi sung ah kan thinlung zaten pek thei ding in tuah a si zo.

Ti pi thuanthum vek in a kau mi Pathian thu zingzawi nak ah hi mi cabu te in, lamzin khiih hmuh nak zuk vek in a lo bawm ding a si.

Nuam zet in Pathian thu zir thei hram uh.

Art Farstad

Thu Hmaihruai

Ol ten bible zir thei nak ti ih thulu tar mi cabu na hmu a si le, lei hrimhrim hlah ziangah ti le Pathian thu zir nak ah lamzin ol a um lo. Bible cu danvek in ti ngurngo ih zir tul mi a si.

Bible ca zir duh ding ih lung thawh ter awk nak par ah a thum aw a si. Kan tuah duh zet mi tuah ding ah kan nun nak ah caantha kan nei theu. Pathian thu ih a maan khung zia kan theithiam a si le, Pathian thu kan zir paih tengteng ding a si. A maan khung zia le thawt zia cu zum nak

lawnglawng in ka hmu thei. Zum nak lawng in Pathian thu a man khung zia kan theitheih ih, hngilh a ol zet mi bawlung puai zoh vek a si lo.

A hlawn ih Pathian thu zir nak, Sunday school kai ringring nak hi Pathian thu zir duh nak thinlung tha thoter tu a si. Cu mi cun kan nunnak ah tam pi in bawm theu. Mi pakhat hrang ih thiltha cu midang hrang ah a tha lo mi tla a si thei.

(1) Thlarau thianghlim ih zir thei mi pa si ding in Pathian hnen ah thlacam aw. Mah le mah ziang hman ka thei lo ti ih tlakniam awk nak in thlawsuah co nak lamzin ah in hruai theu.

(2) Cu le na theih duh mi, zir nuam mi bible sung ih cabu hminkha thlacam nak thawn hril aw. Thuthangtha John hi mitam bik ih hril mi a si theu vek in Paul ih ngan mi Rome cabu tla hi an hril tam thei ve zet a si.

(3) A tawi mi bugncang hril aw la tan thlang aw. Cutin na tuah a si le bible zaten zir le zingzawi hi na hmuitin mi ah a cang ding a si. A tam tuk tih mi ruah nak in na thinlung akhuh men ding. Asinan hnatuan tum tih mi hi hna tuan fatete tuan nak thawn kan theh thei tih kha thei ringring aw. Bible zaten a silo le bukhat hi voikhat ah na zir theh thei lo ding nan a mal mi bungcang cu na ti thei ding a si. Curuangah bungcang a mal mi thawn tan aw.

A tlun ih thu thawn pehpar aw in F.B Meyer in hi tin a ngan; zumtu pawl in nikhat ah bible bungcang tampi siar tum ding a si lo, asinan an siarsut mi pawlkha tha ten zir ding; a thu bur pi in siar ding, bible leh bible zoh thim ding, Pathian ih a duh nak san pakhat a si lole cu hnak tam phurh suak tum in kan siar a si le kan hmuh ton nak a kau ding, Pathian thutak hiar nak na nei thar ding, na hahdam ding ih a nung mi Pathian thu ah lung awi nak taktak an nei ding a si. Jesuh in hi tin a ti;” Ka pek ding mi tidai cu a sung ah cerhti ah a cang ding ih cu mi cun nunnak tidai le kumkhaw nunnak a pe ding”. Jesuh ih a tih duh mi thei thiam in tuah suak tum uh si.

(4) A fiang lo mi le theihthiam a har mi bungcang pawl kha thusuh nak thawn cabu sungah ngan aw. Midang in ziang tin bible na zir theu ti in in sut tik ah “ thusuh nak thawn” tin ka let ringring theu. Cu tin ka tih tik ah bible ah ringhlelh nak ka nei tih nak a si lo. Asinan harksat nak kan tong taktak ih hi tin kan sut aw theu” ziang mi si a duh nak san”.

Thuthim nak ah (Johan 23:31-32) ah Jesuh in hi tin a ti” A tu ah mia ih sunloih nak cu a lang zo; cule a mai sung in pathian sunloih nak khal a lang a si. Cule a sung ih Pathian sunloih nak lang ter a si ah cun Pathian in mi fapa ih sunloih nak cu a mai sung rori in a lang ter ve ding.

Voikhat na siar nak ah cun hi cang hi a thianghlim mi tongfang pawl rawi aw ah na ruat men ding. Ka theithiam lo tin kan kaan pang a si le ziang tik hman ah a tih duh nak a san na thei dah lo ding. Asinan cawl ta hrat in thu harsa cu nahma ton ngam a si le ziang si a duh san ti mi thusuh nak thawn a sullam na hawl a si le netabik ah cun a har mi bungcang pawl cu na theithiam ding a si. Jesuh in Kalvari lam hoi in a sim mi a si. Kalvari ih a theh zo mi a hnatuan nak ina hmin a sunloih ih Pa khal a sunloih a si. In rundam tu ih pekawk nak thawn pathian a sunloih vek in Pa khal in a mai hmai rori ah Fapa cu a sunloih ve ding a si. Cu mi cu in rundam tu thih nak ih sin a tho ter sal ih a vorhlam ih a to ter nak in a lang ter a si.

(5) Na thinlung ah Pathian thunung thawn luahkhat ding in a tu le tu siar ringring aw la, a cang thei a si le zoh lo in ngah tum aw. Na zir mi bungcang na ruah rero vek in na par ah theihthiam thei nak a run thleng leh ding a si. Cu ticun na zir lai mi bungcang fiang ko ih a lo sim thei tu bungcang na ruat ve vivo ding a si.

(6) A cang thei a si le bible dangdang siar aw. Fiang deuh ih an hman mi tongfang pawl khal in a duh nak a lang ter theu a si. Bungcang, pakhat a sinan a bang aw lo mi King James Version leh J.B Phillip ih an tongfang danglam nak kan zoh ta ding.

28 mi kip Khrih Jesuh ah famkim zet ih kan hlan thei nak ding ah fim nak hmuahhmuah thawn mi kip nun sim in le zirh in a mai thu kan phuang.29 cu mi hrangah na se zet hna kan tuan.Khrih ih hna tuan nak kan sungah cakzet ih a tuan dan zir in nasazet in kan tuan a si.

Kolose 1:28-29(J.B Phillip)

Cungruangah zozo hnen khal ah Khrih cu kan phuang a si.Mikip hnen ah fim nak kan neih mi hmuahhmuah hmang in ralrin nak thu kan sim ih kan zirh. Cu ti ih kan tuah nak san cu zozo khal Khrih thawn an pehzom awk nak thawng in Khristian pacang si in Pathian hmai ah thlen pi kan duh ruangah a si.29 Hi mi tuah suak dingah a mah Khrih ih i pek mi cah nak ruang ah ka sung ih hna a tuan tu hmang in na sa zet in kan tang ih kantuar ciamco a si.

Kolose 2:8 (KJV)

Ralring uh,cu tin a si lo le mi in Khrih zirh nak vek si lo, milai fim nak le bumawk nak thu lolak menmen, minung lam le lei tlun thu hram thawh zirh awk nak hmang in ral lak ih sin an la pang ding.

Kolose 2:8(Phillip) Ralring uh ! minung fim nak, zianghman santlai nak nei lo pakhat le pakhat bum awk nak fim nak hmang ta hrat in zo hman in saal ah lo tuah hlah hai seh.Cubang tuk fim nak cu Khrih hnen ih sin a ra mi a si lo; minung le van le lei kar lak ih uk tu thlarau pawl ih thu zir nak ih sin ra mi an si.

(7) Bible hrilhfiyah nak pawl kha a cang thei tawk in hawl aw la siar aw.Hmun tin kim thlir aw la bawm tu hawl aw.Asinan bible hrilhfiyah nak ca bu pawl in bible ah hmun a luah lo nak ding ah nangmah le nangmah ralring aw.Bible kha thaten siar aw la bible ih zirh mi pawl kha a mah bible thawn hniksak aw la thiltha hmuahhmuah cu hnget tak in pom ringring aw.An sim theu mi thufim pakhat vekin, “ Serthlum cu ei aw la a mu hlon aw,(or) Ar sa cu ei aw la a ruh pawl cu hlawn aw”.

Hrek khat khristian pacang tha pawl in Pathian thu bible lawnglawng kan siar ding ti in hnget tak ih ding tu an um ti cu ka thei theu.Pathian thu theifiang nak dingah a lenglam ih sin bom nak an lak lo ruangah an hngal pang theu ih an pom mi zirh nak khal a dik bik mi zirh nak a si ti ah an ti aw theu.Cu pawl cu ka tih zet mi ziaza nei tu pawl an si ruangah ka khawruah a har zet theu.a hmai sabik ah, zate huap in kan zoh a si le cu ti vek thin lung nei tu pawl in Pathian laksawng a si mi kohhran sung ih zirh tu pawl an zoh niam a si lo le an hmuhsuam theu a si.Pathian hna tuan dan hi kaa thawn si maw, calai lam in tla a si thei a sinan a thathnem dan a bang aw a si.Zum tu pawl pakhat le pakhat pawlkom awk nak in si seh simfiyah nak cabu bukhat le bukhat tahthim nak in hlawk nak tam pi hmuh theih a si.Cu ti vek in an tuah a si le lamzin pakhat lawng zawh nak (si bik nak) ih sin a lo hum ding a si.Cu mi cun a danglam mi ruah nak lak ih sin si seh, zum nak dang lak ih sin a lo run ding a si.

Zumtu mino pawl in thlarau nun le bible theihnak ih a khat mi, lamhruai tu a silo le khiah hmuh thei tu neih a tha.Cu pawl hnen ah thusuh nak neih le harsat nak sim hi theihnak a kau ter ih thlarau lam thansoh nak ah tampi in bawm theu.

Theifiang ding in a lo bawm tu simfiang nak, thuthim nak pawl kha thaten ngan aw.Ka hngilh lo ding na ti men ding, a sinan na hngilh ding cu zum a um sawn.

Zum tu dang pawl thawn pakhat le pakhat thusut aw uh, cu le a phi khal theih tum uh.Caan rei zet a phi hawl in Pathian thu na zir a si le Pathian in mangbang za di riam um zet mi a phi mi a pe theu a si.

Mi pakhat hnen ah tha ten na sim thei ding tiang zir in a phi hawl vivo aw.Mi dang pawl tha le fiang te ih na sim thei lo ah cun nangmah khal na thei ngaingai lo ti nak a si.Voitam pi Pathian thu thelh ko ih sim can a um theu, ziangah ti le thuk tuk ih kohhran tum ruangah a si.

(10) Na zir mi pawl kha midang hnen ah sim vivo aw. Cu tin na buah a si le na thin lung ah n acing ringring ding ih midang khal thazaang an ngah ding a si.

(11) Kan siar mi hi kan thlun ding ti mi tumtah nak thawn Pathian thu siar uh. Pathian thunung ih a lo zirh duh mi kha hawl uh. Thulun nak cu thlarau ih taksa peng pakhat a si.

Zirh nak le tuan vo, hnaturan hi ziangtik hman ah then aw ter hlah. Bible ih zirh nak pawl pakhat hnu pakhat a hran te ih ret mi cabu a si lo. (Flip 2:6-8) hi Jesuh ih si nak tar lang nak ah a thu pi zet bungcang a si. Asinan himi bungcang hi zum tu pawl in mai taanghma lawng sial lo in mi dang hrang tuan sawn ding kan si tih mi forhfial nak thawn a peh tlaih aw mi bungcang a si. Buah ding ih sim tu tongfang ih dungah thu pek a um ringring theu. Ti in mipakhat in a sim dah. Thlun tu nei lo zirh nak cu a dai mi nunnak nei lo vek a si. Thim ong ah vancung mi zianghmuah an tlem ding tih cu midang pawl in el aw hai men sah. Cu tivek rinhmang thusim nak in thlarau nun a cawm lo.

Bible Zirhdan Phunthum

Leitlun tlawng kan zoh a si le siar dan, ngan dan le zoh dan tih mi thil pathum hi thuhrampi ah ret in an zirh aw theu. Cuvek thotho in bible zir nak ah khal an hmang.

Ca Siardan

Zumtu tam tak in bible siar hnak in bible thawn a peh tlaih aw mi cabu bible hrilh fiah nak, tongfang zingzawi nak, tongfang simfiah nak, hmun leh ram sim fiang nak le mi sermon siar nak ah caan tam sawn an pe theu ti hi mangbang za a si. Cabu siar hi thansoh nak ah mibawm tu men fang a si.

Bible siar can malte lawng a nei tu, lo hnatuan pawl in an siar mi bible hi tha ten an thei fiang, ziangah ti le tu le tu an siar ringring ruang ah a si.

Bible a thok ih sin a cem tiang siar dingah can tam pi a tul men ding nan siar thluh hi a tha. Cu tik vek ih kan siar tik ah hrekkhat bungcang pawl cu thlarau thazaang hrang ti in can pek a tul theu.

Bible hi zingzawi ringring ding a si lo. Bible na siar tik ah na theih nak a kau vivo ding ih na thei fiang deuhdeuh ding a si. Daiten bible na siar can ah a dik lo mi zirh nak pawl a luh lo nak ding ah na thluak ron hlah.

Ca Ngandan

Bible kan siar tik ah bawlpem a si lo le khee dankeng ringring aw. Dai te ih kan um can, nithla, caa rin mi pawl, le hmuh dan pawl ngan ding kan si. Mi hrekkhat ih bible cu tul mi ngan ding ah hmun zuah mi a um theu. Mi hrekkhat cun an theih mi pawl thusuh nak, thu harsa pawl, an sar suak mi thudik pawl, le a peh tlaih aw mi bungcang pawl ngan nak ah bible zir nak cabu tin an ret theu. Na thiehmi thil tha pawl na ngan lo a si le na hngilh mi a tam sawn ding. Na hngilh lo nak ding ah na theih mi pawl kha midang va sim aw.

Zoh fiangsal

Ka siar mi ngan mi zo fiang sal tih mi hi a thupi zet mi pathum nak a si. Ruat sal nak ti tla in an ko. Thukham hlun ih tonghram a si mi Hebrew tong ah cun” ruat sal” an ti , hi mi tongfang hi caw in a eirh a ei sal vek in thil pakhat par ah thaten ruat sal ti nak a si. Nisuah nak lam ih zumlo tu pawl ih biak in nitlak nak ih um mi zum tu pawl biak nak neh in an thlun ih an um nak san pakhat cu ziang a si le, nitlak nak ih um mi zum tu pawl in an feh, mawtaw an mawng nak, innsung ih dai te an um can sangka leng an thlen tik ah bible an siar, an siar sal, an ruat sal lo ruangah a si.

(Lk 21:14) ah Jesuh in hi tin a ti; “ Ka dung thlun tu si ruang ih daan vek in harsat nak an ton can ah ka tetti pawl cun ziang si ka tong ding tin ruah cia a tul lo ding ti ah a ti”.

Asinan paul cun Timothy hnen ah tha ten ruat ding ah a sim. A tihduh nak san cu ziang a si ti le, thil pakhatkhat tuah tik ah tha te ih ruat ding ti nak a si.

Zum tu pawl in bible zir nak ah a hrampi a si mi siar dan, ngandan, zoh sal nak pawl hmang she la ziang thiam nak nei lo kan kohhran cu a thleng aw ding ti cu zum a um.

Bible Zirnak ih Tulbik mi Thilpawl

A si vek cekci ih leh dan

A si vek cekci ih tuah, let, lak hi bible zir nak ih a thupi zet mi dan pakhat a si. A dang zawng in kan ti a si le na siar mi ih a ti duh nak san na thei a si le a dang hawl nawn hlah. Jesuh in hi lei tlun ah kumthawngkhat sung a uk leh ding ti in bible in a ti a si le Jesuh in kum thawngkhat sung a uk leh ding ti in a si nak vek cekci ih zum ding a si. A si nak vek in le hrilh fiah hi bible ih

duh mi a si. Let dan dang pawl tla cu thlarau lam lawnglawng hawl ih let le thuanthu vek ih lak hi a si. Thil buai pakhat cu ziang a si ti le thlarau lam hoi ih an leh tik ah zota a dik deuh ti kan theih thiam lo hi a si.

Dinhmun le Tuahnak

Dinhmun le tuahnak kan then a si le, sinak le thil um zia ti in tla an ko. Kan dinhmun sinak cu Jesuh sung ih kan um hi a si ih tuahnak tih mi cu nitin kan nunnak ih kan thlun ih kan tuah mi hi a si. (Kol3:1) ah Jesuh thawn kantho salcucu kan dinhmun(or) kan si nak cu a si. Zum tu pawl cu tlunlam thil hawl ding kan si, cu mi cu kan tuah ding mi um sun a si. Kan sinak le dinhmun cu a famkim mi a si. Jesuh hmel kan hmuhhlan lo kan thil tuah mi a fam kim thei lo ding. a can akim hlan cu Jesuh vek si ding in kan khristian nun hi thang vivo ding kan si.

Tuanvo le Nuncan Ziaza

Tuanvo le nuncan ziaza ih danglam nak hi kan theih atul mi a si. Tihnim tu Johan hi prophet pawl hnak in a ropi sawn. Ziangah ti le a tuan vo cu Jesuh ih hmaitlan(Lam zin sialsak tu) a si ruangah a si(Lk 7:28).

Asinan bulpak nun can ziaza ah prophet dang pawl hnak in a ropi sawn ti nak a si lo. Mary hi kan Bawipa Jesuh ih nu a si vek in nunau hmuahhmuah lak ih thlasuah co tu bik a si(Lk 1:28), asinan thukham hlun nunau pawl hnak in a ziaza a mawi sawn ti nak a si lo. Jesuh lei tlun a um lai ah Pa tuan vo a la tu kan pa Pathian cu afa pa jesuh hnak in a ropi sawn(Jn 14:28). Asinan an si nak a dang aw lo Pathian pakhat an si. In rundam tu Jesuh cu a dinhmun tan in, in rundam tu si ding ah leitlun ah a ra tum(Fil 2:7)Asinan Pathian si nak a hlo cuang lo. ram uk tu cozah pawl hi Pathian ih hril mi an si, A san cu an bulpak nunnak in Pathian an thei lo nan an nih khal Pathian ih pek mi hna an tuan ti in kan ti thei a si.

Thuhlawn sungih bungchang

Bible zir tik ah bungchang pakhat lawng zir lo in a tlun le tang ih thuhlawn vek in zir ding a si. Tahthim nak pawl zoh hnik seh la:

“Kan then awk tik ah Bawipa in in hram seh”(Gen 31:49), hi tongfang hi tu san ih hman rero mi, thlasuah pek nak tongfang pawl vek a si lo. Jacob le Laaban an thenawk ding ruangah pakhat ih sual nak kha pakhat in an cek aw thei lo ding ruangah pakhat le pakhat an bum awk nak pawl ceksak ding in Pathian an sawm nak sawn a si.

(Isa 1:6)” Na keezim ih sin na lu thlung tiang a dam mi khui tak hman ah a um lo. A pemmi , a dup mi le a bauh mi hlir in a khat a si. Na hma pawl cu kholhfai mi a si lo, Tuam mi khal a si lo. Fih um zia sim nak ah a tlangpi thu in an hmang theu. Asinan Pathian in Judah pawl hnen ah an sual nak vek in, rim ding in, a pek mi hremnak an lu ih sin kee zim tiang an him lo zia a sim duh mi a si sawn. Cu ti vek in an tuar ko nan an sir aw cuang lo.

(Jn 15:6),” Zo khal ka sung ih a um lo tu cu Sabit hnge an hlon ih a car mi bang tuk a si ding. Cu bang tuk hnge pawl cu an khawm ih meisa sungah an hlon ih a kaang theh”. Hi bungchang in, Jesuh ah pehzom in rah rah thu a sim, rundam nak thu a si lo. A car mi hnge pawl cu Pathian in a khawm hai ih mei sungah a hlawn ti nak si lo in minung ih hlon mi sawn an si. Jesuh thawn pehtlaih nak a nei ringring lo mi zumtu pawl cu hi lei tlun mi pawl in an hmuh suam theu ti mi a sim duh mi a si sawn.

(I Kor 2:9) “ Asianan cathianghlim in, “milai zohma ih an hmuh dah lo mi, zo hman ih theih dah lo mi, a cang thei ding ti ah zo hman ih ruah dah lo mi, cu mi cekci cu Pathian in a mah a duhdawt tu hrang ah a tumtah mi a si” ti ah a ti. Vanram kih hmuh tu bungchang a si ko, thukham hlun ih an theih dah lo mi thudik vanram thu cu kohhran san sung ih a um mi dungthlun tu pawl le propht pawl in an sim thei ter zo ti ih a sim duh mi cu a si. Vanram kan thlen tik ih theih ding mi

thudik si lo in, a tu ah khal Pathian in thlarau thianghlim hmang in in sim ti in Cang 10 nak ah paul in a sim.

(I Kor 15:29)” Cu le a thi mi pawl aiawh in tihnim nak a la tu pawl hi ziang tin saw an si ding? An tum mi cu ziang so a si? Mi hrekhat ih an tih vek in a thi mi pawl thawh ter sal lo an si ngaingai ah cun ziangah so hi mi pawl in mi thi pawl aiawh in tihnim nak an lak? Hi mi bungcang ih thuhlawm kan zoh a si le zum tu pawl ih harsat tuar nak le thah an tuar nak thu a sim duh. A thi zo mi pawl hrangah thawh sal nak a um lo ah cun zum nak ruang ih thah a tuar tu hrang ih aiawh tihnim nak a la tu cu a mah le amah mual a phoh aw a si.

(II Kor 13:5)” Zum nak sungah kan um maw um lo ti theihfiang nak ah nanmah le nanmah cek aw uh, Jesuh Khrih kan sung ah a um taktak na ti thei maw? A um taktak lo a si ah cun nan cek awk tik ah mi hlawhtling lo nan si”. Hi bungcang ih a sim duh mi cu, zumtu kansi vek in kan rundam nak ah kanmah le kanmah rin awk nak kan nei maw ti ih mah le mah zoh sal uh ti nak a si lo. Paul cu an thlarau pa a si vek in Korrin zum tu pawl rundam an si nak ding le Jesuh an sung ah a um ti mi in Jesuh dungthlun tu si nak a lang ter du mi sawn a si.

(Gal 6:7)” Nangmah le nangmah bum aw hlah zo khal in Pathian cu an dekcok thei lo. Mi lai cun a tuh mi cekci ciar an khawm ding”. a thuhlawm kan zoh a si le Paul in zum lo tu pawl ih sual nak a sim duh mi si lo in zum tu pawl ih an tirhfak zia a sim duh mi a si.

(Phil 2:12) “ Curuangah, ka duhdawt mi ka rual le uh nan hnen ka um lai ih ka thu nan thlun ringring vek in le, cu hnak hman in a thu pi sawn mi cu nan hnen ih ka um lo can ah ka thu nan thlun ding hi a si, run nak famkim nan ngah nak ding ah tihphah le thia pha in tuan roero uh”. Tuan nak in rundam nak a ngah thei tih mi hi Paul ih zirh duh mi a silo. An lung a rual lo ruangah, Jesuh nuncan mawi thlunphah in lungrual nak an ngah sal thei nak dingah zuam uh, tuan uh ti nak sawn a si.

(II Pet 1:20) “Zokhal a mai bul in ca thianghlim sung ih profet thu sim mi kha a fiang thei lo ding” ziang tin bible kan hrilhfiah ti a sim duh mi si lo in , a hmaisai bik bible ngan tu pawl khih hmuh nak sawn a si. A hmaisai bik ngantu pawl in an mai bul pak in an hrilhfiah lo, a sinan thlarau thianghlim ih hruai kai dan vek in an sim sawn.

Bible cu amah bible in a san hrilhfiah seh. Zoh thim ding ah;- (Lk 14:26) cu (Mtt 10:37) ah a san a sim fiang. Huatnak ti mi hi “ thim nak “tongfang a si ih a san cu duhdawt nak nei ti nak a si.

British thusim tu, Stuart Briscoe cun thuhlawm vek ih bible zir a thupi zia cu hnihsuak za thuanthu thawn fiang zet in a sim. Voikhat ah putar pa cu Ui le Laak thawn lamzin kap te ih an feh lai ah Mataw tum pi in a khawng ngah ih an za ten hawrkuam sung ah an tlak theh. Cu tik ah putar pa cun mawtaw mawngtu pa cu zung ah taza acuai, asinan mawtaw mawngtu pa ih Sihni cun “ nun hah dam nak ka nei dah lo” ti in putar pa cun mawtaw mawngtu hnen ah a ti ti ah a sim. Pu tar pa cu thu an sut vivoih Sihni pa in ka mi lai pa hi a lo khawngngah nak hmu ah, na hnen ah a ra maw, na tha maw ti ah a lo sut maw, aw ti in a let. Ka nunnak ah nunhah dam nak ka nei dah lo ti in na tong maw? Cu le putar pa in hi tin a sim, ka Ui le Laak thawn ka feh roero lai ah hi mi pa in kan um nak ah cak zet in a ra ih in khawngngah cu le hawrkuam sung ah kan talk. Cu le mawtaw mawngtu pa cu mawtaw par ih sin meithal thawn a dop ih ka Ui hnen ah a feh ih a that, cu le ka Laak hnen ah a feh lala ih a hmai lam kee a kiak ruang ah a that. Neta bik ah ka hnen ah a ra ih na tha maw ti in in sut? Kan nunnak ah nunhah dam nak a nei dah lo ti in ka let.

Bible Tongfang

A dik zet mi simfiah nak na nei a tul Pathian thu ih a san sim fiang ding ah leitlun lam ih simfiah nak a si mi” Webster” cabu sung ih ta pawl kha hmang hlah. Zum tlak a si mi bible hrilhfiah nak pawl hmang aw. Leitlun lam ih an hman dan thawn a kalh aw mi na sar ding a

si.Thuthup cu simfiang a har zet mi le, leh a har mi thusuh nak a si lo.Asinan a tu tiang theih a har mi thu dik le minung lam ih theih a har mi pawl cu Pathian in a sim fiang zo a si.

Hlanlai ih Pathian thu thiam John Bengel, German pa ih ngan mi cabu pakhat ah hi tin a ngan” zo khal bible sung ih tong khun (Tongfang) kul a theifiang tu cu bible a thei fiang a si” ti ah a ti.Tongfang kul kan hmu thei lo ruangah kan mah ten kan rem men ding ti ah hrekkhat cun an ti aw theu.

1. Sual thlen nak

Thukham hlun ah cun hi mi tongfang hi sual thlah nak, sual ngaidam nak si lo in sual nak pawl a khuh ti nak sawn a si.Ci le raithawi nak an tuah hlan ah minung, ramsa pawl le thilri pawl thiang hlim ter ti nak a si.Thukham thar ih tongfang a si lo.Thangthar a tu can ah cun Jesuh Khrih ih a pek awk nak thawng in Pathian le minung pawl rualrem nak an nei ti nak a si.

2. Hril cia

Leilung pi a semsua hlan ih sin Pathian in zumtu pawl a hril “ a duhdawt nak sung ah mi thianhglim le mawh nei lo si ding in hril zo” (Eph1:4).Hi zirh nak hi minung lam ih tuan thei, ti thei nak pawl cuaithlai thiam a tul.Minung in a hnget mi thuthluk nak thawn Jesuh Khrih a pom ih a zum a tul ti nak a si.

3. Zum nak

A mah Jesuh Khrih le a thunung zum ih hngat ti nak a si.Cu lawng si lo in zum nak ih hmuitin mi thil ti khal in thih theih a si” Pathian in a minung pawl hnen ah “kumkhaw daih zum nak” (Jud 1:3).

4. Theicia

Minung,ramsa pawl le a thleng lai ding mi can pawl an semsua hlan ih sin thei cia ti nak a si.

5. Ngaihdam nak

Saulthlah nak le sualsaal ih sin luat ter ti nak a si.Pathian ih ngaihdam nak cu Jesuh Khrih kalvaritlang ih hna a tuan nak par ah a thum aw.Misual pawl cu Jesuh Khrih ah an hngat awk nak thawng in sual ngaihdam an si.zumtu pawl,an sual phuang in sual an sir a si le ngaihdam an si.

6. Sunloih nak

Upat nak pek, biak ti nak a si.Pathian ih a ropi nak cu a famkim nak a si.Zumtu pawl cu thawh sal nak taksa an so hnu lawngah famkim mi an si ding.

7. Thuthangtha

Rundam nak thuthangtha ti nak a si.A kau deuh ih kan zoh a si le thukham thar ih thu ropi pawl a khih hmuh.

8. Zaangfah nak

Pathian ih phulo co ter, mithmai tha co.A lak ih pek mi laksawng a si, Zum nak thawn lawng ih co hlan theih mi thil a si.

9. Thiamco ter

Miding , mifel ti ih thiam coter minung pawl in Pathian ih that nak, dik nak, fel nak a theih lawng ah Pathian cu a dik a fel ti ah an pom. Minung pawl an sual sir in thuthangtha an zum a si le Pathian in cu pawl cu miding, mifel ti in thiam a co ter. Thiam co nak hi zaangfah nak, zumnak, thisen, tuannak, huham le Pathian ruang ih ngah thei mi a si. Zaangfah nak in phu lo in co ter. Zum nak thawn lawng in ngah thei nak lamzin a um a si. Jesuh in thisen a pe, Tuan nak in thiam co kan si nak a lang ter. Thawhsal nak in, Pathian in Jesuh ih hnatuan a co hlan nak a lang ater. cu le Pathian cu thiam co ter tu a si.

10. Daan (Thupek)

Thukham hlun ah cun Pathian in minung pawl cu daan taang ah a hniksak theu ih an thlun thei lo ah cun daantat nak an tong theu. Minung pawl ih thu awih nak vek in thlawsuah hmuifu an co theu. Thukham thar ih thupek dan pawl cu a zaangfah nak ruang ih rundam si mi pawl, nuncan tha le dik in a unng thei nak ding ah lamzin khih hmuh tu a si. A tu ah cun daan tat ding tih ruang ih thu awih si lo in duhdawt nak cun thu awih ding in a forh sawn a si.

11. Remruat cia

Pathian in minung pawl hrang ah vansia, vantha tong ding in rem a ruat sak cia. Zum tu pawl cu a fapa ih hmuimel keng ding in rem ruat cia an si.

12. Thin dam ter

Fapa Jesuh Khrih thawi nak le rannung vek ih a pek awk nak par ah Pathian a lung ahmui ruangah a zaangfah nak cu tuan nak in lang ter.

13. Rualrem nak (Remawk sal nak)

Thil pahnih karlak ih huat awk nak hlawn ta hlat in rualrem nak deih nak tuah ti nak a si. Pathian le zumtu pawl cu rualrem nak an nei zo ziangah ti le ral awk nak ih hram pi a si mi sual cu fapa Jesuh in a hlawn theh ruang ah rualrem nak an nei.

14. Tlen nak (sual ih sin)

Lei sal ti nak a si. Kan nih cu Pathian sersiam mi a minung pawl kan si. sual ih ruang ah satan ih saal ah kan cang Jesuh in man tampi pek in in lei sal, cumi cu a sunglawi zet mi a thisen thawn a si.

15. Nun sir awk nak

Hmun dang ah hoi san a si lo le dungtun san mah le mah, sual ih sin, a hlan ih lungput, thil tuah mi ih sin, Pathian hnen ah thinlung thleng aw ti nak a si. Kan thinlung thlengawk nak lawng si lo in kan ruah nak khal a tel ve. Zum lo tu in a mah le mah, Pathian thu ih a um lo zia, mi hlo a si nak, bawm tu nei lo si nak, ruah san mi nei lo le zaangfah nak a tul zia thei aw ih nun sir awk nak neih hi a si. Nun sir nak ti mi cu mah le mah duh awk nak, duh ham nak pawl tan ih Pathian lam pan ti nak a si.

16. Thawhsal ank

A thi cia mi taksa ih sin thosal. Hi mi in tak sa thawhsal nak a khih hmuh, thlarau thawh sal nak si lo.

17. Dingfel nak

Sual le daan thawn kal aw ih a dik mi le a tha mi tuah ti nak a si. Kan Pathian cu a dik mi Pathian a si. Jesuh a zum tu pawl cu Pathian in dingfel nak thawn a thuan hai. Cu mi cu si

nak ih kan dingfel nak a si. Zum tu na si ni ih sin nun can mawi le fel te ih um ding mi a si. Cu mi cu tuan nak ruang ih fel nak a si.

18. Rundam nak

Sual, thuthen nak, thawng in tluksiat nak ih sin run suak ti nak a si. Rundam nak ti mi tong fang hi a tlangpi thu in thlarau run nak ah an hmang theu. Asinan a thlun le tang ih thu vek in a san hi a dang lam thei.

19. Thianghlim nak

A dang te ih um. Jesuh cun thinglamtah hna tuan nak ah a mah le mah a ti thianghlim aw (pum a pe aw). Zum lo tu pawl khal thlarau thianghlim in leitlun si nak hrang ah a hran te in a ret hai theu. Zum tu pawl khal an pianthar ni ih sin Pathian hrang ah ti in hi lei tlun ih sin a hran te in an um zo. Cu ruang ah zum tu pawl ni tin kan nunnak ah hi lei tlun thil ih sin a pak te ih nung vivo ding kan si. Van thlen lawng ah famkim thing hlim a si leh ding. Nunnak a nei lo mi pawl tla Pathian ram hrang ah ti in a hran te ih ret an thei.

20. Sual nak

Pathian ih famkim nak kharuah nak, tongthawn, tuah nak in si maw hmin a siat ter. Hmin a siat ter, hmuhsuam ti nak a si. Sual ti mi daan nei lo, a dik lo mi tuah le a tha ti thei cing ih tuah lo hi a si.

Bible Zirnak ih Keekar dan

Keekar nak 1: Zohhlih nak

Kan lak ih sin mi hrek khat cu thuthen nak zung ih sung tel dah tla an si men ding. Mi tam sawn cun T.V sung ih thuthen tu pawl ih thu an sut dan nan zoh theu ding zum a um. Thu buai pawl in mi thinlung a lak zet theu mi pakhat cu tetti pawl ih an tong mi pawl a si. Mi hrek khat pawl cu tha te in an zohhlih theu ih zum tlak ding ko in an tong theu, an hmuh lo mi par ah kan hmu an ti dah lo vek in an hmuh an ton mi pawl an sim tik ah an hmuh vek cekci le kim fel ten an sim, an rel theu. A hrek khat tetti pawl cu zum tla lo zia a theih thei zet theu.

Kan lak ih sin mi hrek khat cu Federal Bureaus of Investication ih tuah mi lemcan zir nak ah ziangtluk in thil ka hmin sin thei pei ti in samibuai na phi dah ding ka zum. Zuknung (Zatka), Baisikhup tawi te sung ih a cang mi vanduai nak thil cang mi pawl thawn pehpar mi thusuh nak pawl ka let tik ah hmat tam pi ngah dingah kan zum aw theu. Midang pawl hnak in kan hleice kan ti thei deuh a si ceng lo le, then thum then ih then khat lawngkan let thei theu a si lo maw. Nunau nu ih thawng Rawng (Color) cu ziang mi a si? A rawng tak maw tak lo mi si? A rawng tak mi thawng a si ding ti ah kan ruat theu. A taktak ah cun nunau nu cun thawng zianghman a nei lo. F.B.I zirh awk nak ih a tel dah tu cun a za ten a si lo hman ah a tam sawn a let thei ding.

Pathian thu kan zir, kan zohlih lai ah kan thinlung ruah nak tel lo ding in kan thinlung ruah dan pawl kilkhawi thiam a tul. Asinan midang va zirhsawng nak ah hmang lo ding ti nak a si lo. Kan ruah dan vek a si maw, kan zir mi pawl a tel maw ti in buai rero lo in in zirh duh mi kan hmuh fiang thei nak ding ah kan thinlung ruah nak kilkhawi that a tul.

Na zohhlih rero vek in nangmah le nangmah thusuh awk nak na nei ding mi thusuh nak pawl; tla cu a tang ta vek an si.

(a) A taw thawh nak ih a tlangpi thusuh nak

Ziang mi si a thuhlawm

Kan sim zo vek in a thuhlawm ih sin bungcang pakhat lawng lata hrat in kan hrilh fiah, zingzawi a si le a dik lo zingzawi dan a si. Asinan a dik ve ringring cuang lo. Bungcang pakhat lawng a sinan bible ih sim duh mi a huap theh mi thuthangtha bungcang tam pi a um. Martin Luther in tah thim nak ah mi pakhat cu John 3:16 hi a si. Ziang khal a si le , saan vek in, kan zir ro ro mi bible sung ih cabu pawl a ngan tu le cakuat a dong tu pawl hi kan then thiam a tul. Biak nak lam ih hruai tu tampi in rundam si ding ah tihnimnak lak a tul tengteng ti ih zirh nak ah John 3 :5 hi an hmang theu. Cu mi bungcang cu a tang ta vek in a si.

“Jesuh in thungai thu ka lo sim; zokhal tidai le thlarau thawn hrinsal a si lo ah cun Pathin uk nak sung ah an lut thei lo ding” ti ah a ti.

A thuhlawm pi in kan zoh a si le Jesuh in zum tu pawl ih lak mi ti hnim nak a sim duh mi a si lo, ziangah ti le khristian pawl ih kohhran an hmuh hlan” Pentecost) ni ah Jesuh in Judah mi phun hruai tu hnen ih a sim mi tongkam a si. Cu le, Judah mi pawl in an biak nak ih a lut tu pawl cu tihnim nak an pe theu ti cu a hman ko nan NiKodimas cu Judah biak nak ahlut thar mi a si lo, a mah cu Judah mipun a si ih Israel mi pawl ih zirh tu ti ih kawh mi pa a si.

Midang pawl in Bawipa zanriah an hman tik ah Jesuh ih taksa le a thisen kan ei, kan in ti zum nak, ruah nak kha a dik a si ti in lang ter ding ah John 6 sung ih Jesuh ih tongkam an hmang theu. zo hnen ah Jesuh in hi thu pawl a sim? Hi mi Bawipa zanriah zirh nak a um hlan ah zum tu mipi pawl hnen ahthlun uh ti ih thupek a um hlan Kapanaum khua, Sinakok ih a um mi Judah mi pawl, A mah dodal tu pawl hnen ih a sim mi a si. Cu le cuih tongkam le tongfang pawl kha tisa lam hnak in thlarau lam ih thil ding ah cang 63 ah a sim fiang.”Nan hnen ih ka lo sim mi tongkam pawl cu thlarau a si ih nunnak khal a si”.

(b) Sut ding mi thusut nak

Ka lo sut mi thusuh nak pawl cu a ol zet mi le a niam mi lawng an si. Cuih thusuh nak pawl cu tlawngah kan zir zo ding nan kan hngilh zo men ding.

Thusuh nak 1: zo a si?

Na hril mi bungcang kha siar aw.

A tawi mi pakhatkhat kha tha te in hril aw. Zo nih a ngan? Zo hnen ih ngan mi si? Zo ih tong mi si? Zo si cangvai tu? Zo si a khih hmuh?

Thusuh nak 2: Ziang si?

Ziang si a cang ro ro? Ziangvek ca ngan dan saw? Thusim mi a si maw? Thuanthu a si maw? Zirh nak a si maw? A ralai ding mi can sim nak a si maw? Ziang si a din hmun? ziang si an elawk mi? Ziang mi si cangan tu ih tumtah mi? Ziang si ti mi thusuh nak in pakhat pakhat a sut aw thei.

Thusuh nak 3: Ziang tik ah?

Hi bungcang hi ziang tik ih cang mi si, a liam cia mi can ah maw, a tu ah maw, a ralai ding mi can ah si maw? Israel ram din hlan ih cang mi a si maw? Zum tu pawl san ih cang mi a si maw? Hmailam can sim duh mi a si maw? A ralai ding mi vanram thu a si maw?

Thusuh nak 4: Ziangvek hmuh ah?

Israel mi pi pawl nelrawn ram ih an um lai ah maw? Hi thu pawl hi Jerusalem ih cang mi a si maw? Babylom ih cang mi a si maw? A ralai ding mi uk nak ram ih cang ding maw si? Hmun le ram hi thuanthuzingzawi tu pawl hrang ah a thu pi zet mi thil pakhat a si. Thuthen tu pawl ih an suh theu mi pakhat cu thubuai can ah khih tawk ah na um ti hi a si.

Thusuh nak 5: ziang tin?

Khumi bungcang sung ih thu kha ziang tin a cang mi si?Duhdawt nak ruangah maw a si?Duh awk nak ruang ah maw a si?Dodol nak ruangah maw a si?Tih hrim mi maw si?Pathian a tel ve ruangah maw si?

Thusuh nak 6: Ziangruangah?

Ziangruang ah a si ti kan theih hnu ah cun,Bible zir mi pawl zohhlich, hmin sintu din hmun hnak in a ti can fiang ter ding ih a cang thei mi thuhla pawl a rem aw vevo ding.Voikhat hnih cu ziangruang ih cang mi a si ti hi a fiangzet theu: Pathian ih simcia mi a si ruangah; cu mi cu a liam cia mi can ih thil cang mi ruangah a mah te cang mi tla an si theu.

Tu ah cun Kalati bung 1 nak hmang in thusuh nak pawl kan sut ding.

Zosi?Paul ih ngan mi a si ih Kalati zum tu pawl hnen ih a kuat mi a si.

Ziang mi a si?Paul cu a khawruah har in a mang a bang ziangah ti le a dik lo mi thuthang sia an ngai ih an zum ruangah a si.

Ziang tik ah ?Kohhran din hnu a rei hlan ah a si. Paul in an hnen ah thuthangtha a sim dah hai.

Khuitawk ah? Bible dunglam ih ram zuk pawl kan zoh a si le Kalati cu Asia minor ih a lai fang ah aum. Hi mi ca a ngan tik ah paul khui tawk ah a um ti cu bible in a sim lo.

Ziang tin ? Kalati zum tu pawl a tu le tu an thleng aw ti mi thuhla Paul hnen ah a thleng.An thu hmun khat lo ruang ah a mang abang zet.

Ziangruangah? Thil sual do a tul ruangah apostle Paul vek ih thu neih nak a neih zia le a sim mi thuthangtha humhim a tul ruang ah a si.

Keekar nak 2: a tican sim fiah nak

Keekar pakhat nak ah cun bungcang ih sim mi hmnsin le zohhlich hi a si ih, Keekar pa hnih nak ah cun a ti can hi ziang a si pei ti zohfiah hi a si.Voi hnihkhat ah cun a ol zet mi le a fiang zet theu ruangah a sullam hi zoh a tul lo theu.Na lunglut mi thuhla a si ih a sim mi vek in na tuah a si le thu har sa a um dah lo.

Khristian hmuahhmuah zik te in a sullam lak dan a bang aw mi bible cangkhat kan zoh ta ding.

1Pitar5:7 ah dung tlun tu Pita inhi tin a sim.”Nan don har nak hmuah hmuah cu a mai hnen ah thum uh,ziangah ti le a mah cu nan zawn a lo ruat tu a si”.A ti can a fiang na sa.Kan don har nak hmuah hmuah Pathian hnen ah thum ding kan si.Ziang ah ti le a mah cu zawn in ruah ruang ah an leh mi dang pawl tla zoh na caak men ding.”Care”ti mi tong fang hi K JV le NKJVBible ih pupa daan vek ih an hman mi tong fang a si.1526ah William Jyndole ih suah mi a hmai sa bik mi rang tong ih ngan mi thu kaam thar ah khal hi mi tong an hmang.

Thinlung pe in hi mi cang na zohfel a si le tonghram pi a si mi Greek tong ah cun “ care” ti mi tongfang pahnih ih a bang awk lo zia nahmu ding.Mirang bible cun don har nak ti mi le zawn ruah nak ti mi tong fang ai ah “ care” hi an hmang.A hmai sa “care” hi a si lo lam ih tongfang a si ih donhar nak mangbang nak ti nak a si.Greek tong ah cun “Merimna” a si.”Care” ti mi tongfang hi Greek verd “Melo” tuah tu sim tu a si ih, mi pakhat par ih ngaihven nak, thil pakhat par ih ngaihven nak ti nak a si. Curuangah Pita in donhar nak ti a si mi “Care le zawn ruah nak ti a si mi “Care” pahnih karlak ah an danglam nak a sim duh mi a si.America in an thil phur nak vanzam pipi thawn hmun tinkim ah thil fun tampi,zawn ruah nak thawn an kuat rero ti mi ih sin, ral pi voihnih nak theh ih a nung mi Europ ram ih kum upa tampi pawl cun “care” ti mi tongfang ih a ti can cu a si nak vek cekci in an thei ding.

A tlun ih nepnawi zet ih kan zoh mi in a ti can simfiah nak ah than so nak a lo pe. Asinan a ti duh nak san cu a fiang zet. Refomation san ah Pathian thu ruang ih thah a tuar mi William Tymable ih hril mi tongfang a si ih KJV bible sungah a cekci in an hman.

Hi hnak ih a har mi bungcang, a hlei ce in an el awk theu mi bungcang ah "care" ti mi tongfang hi a sinak vek cekci ih laak hi a tha. Tahthim nak ah, rundamnak cu zaangfah nak le zum nak thawn lawng a si ti a hnawl tu pawl cu hi ti vek a fiang zet mi bungcang pawl an hnen ah kan sim tik ah hi mi cu nang mai sim fiah nak a si ti in an lo ti ding. Vanram kai ding cun mal te tuan a tul ti zirh nak thawn din mi biaknak pawl bat in an sim theu. Cu pawl cun Eph 2:8 vek ih zaangfah nak ruangah zum nak in rundam kan si ti ih a zirh mi bungcang tampi an laak ih a phunphun in an sim theu.

Khristian sungah a bang aw lo thil tam pi a thlen nak hi a ti can a phunphun ruangah, a ti can a fiang lo mi bungcang pawl ruangah si lo. Sankhat hnu sankhat a hman mi kohhran feh dan an thluh duh lo ruang ih a cang sawn mi a si.

Tah thim nak ah reformation san(1560) lai ah Martin Luther cun bible ih fiang te ih a sim mi a kham lo mi puanfual, phazawngden vang in ETC pawl cu tuah khal seh la a poi lo ti ah a ruat. Asinan John calvin cun bible ih ngan lo mi a fiang lo mi pawl cu hlon theh a duh. Mah te kee par ih a ding mi kohhran pawl cu ziangtik hman ah rampi ih kohhran ah a cang dah lo nan cuh kohhran pawl cu mi hnaihok tu hrampi an si. Cu pawl cu nauhak tihnim nak le rampi in kohhran pakhat lawng dinding ti ih zum nak a dokalh tu pawl an si. Baptist, Methodist, bible kohhran le unau kohhran ti ih theih a si mi kohhran pawl tla cu mah te kee par ding kohhran ih thlarau fa pawl an si.

Bible zir le zingzawi hi ziang tluk ih zum a tul zia le a har zia tahthim ding ah a ti can sim fiang ding ih a har mi le el awk nak a suah ter theu tu bungcang kan zoh ta ding.

Cu le Pita in an hnen ah hi tin a sim" nan za ten nan soal tan san fingfing uh la Jesuh Khrih hmin in tihnim nak lak uh; cu ticun nan soal nak ngaidam nan si ding ih Pathian laksawng thlarau thianghlim nan ngah ding"(Att2:38).

Pita in zo hnen ah a sim ti hi theih hmai sa a tul. Judah mi pawl, Israel mi pawl hnen ih a sim mi a si (cang 14,22)zentel pawl le zum tu pawl hnen ih a sim mi a si lo. Asinan paingthar lo Judah mi pawl hnen ih a sim mi a si. A hmai sa bik ih a sim mi cu "Sir aw uh" ti mi tongfang a si. Ziang mi maw an sir awk ding mi? A tlangpi thu in, an soal nak hmuahhmuahkha a si. A sinan Pita ih tih mi cu a dang a si. An Pathian, thinglam tah par ih an khen bet nak soal nak kha a sim duh mi a si sawn. Cang 23 le 36 in fiang ten a sim fiang.

Pathian khaw khan nak vek in an kut sung ah Jesuh pek ding kha a rak rel cia. Misual pawl ih forhfial nak in Jesuh cu thinglamtah par ah nan khen ih nan that, cang 23 .

Israel mi pawl, thianglamtah par ih nan thah mi Jesuh hi pathian in Bawipa le Messiah ah a tuah zo mi a si, ti hi fiang ten nan thei theh ding ah a tuul hrimhrim a si, cang 36.

An sir aw hnuah, Pita ih mipi pawl in ziang mi si tuah a tuul lai tiah an sut , Pita in Jesuh Khrih hmin in tihnim nan tul lai ti ah a ti hai. An thil tih mi cun, mipi hmai ah mah le mah Jesuh thawn kan peh zom aw zo ti nak a si. Cule a nih cu thianglamtah par ih a that tu mi phun thawn peh tlaih awknak a nei nawn lo.

Tihnim nak an comi cu an soal ngaihdam nak a si. Judah mi pawl hnen lawnglawng ah ti hnim nak la uh la nan soal ngaidam a si ding ti in sim a si. Kan hmuh zo vek in, hi mi cungcang ih an soal nak ti mi in Jesuh par ih an thil tuah mi a khih hmuh. Tihnim nak an co mi cun hman tha lo lak ih sin an mah le an mah an run aw a si, cang 40 Jesuh an thah ruang ih soal a nei mi ram le hnam ih sin an mah ten a dang ah an um ti nak a si(Mtt 27:25).

Tihnim nak in an thlarau a rundam lo. Asinan Jesuh thih nak thawn pehpar aw in, thih nak thawn a bang aw mi an sualnak kha ngaihdam a si sawn. Nun sir nak nei in a mah Jesuh an zum lawng ah an thlarau cu run dam a si. Bible fial mi le sim mi khal a si. Tihnimnak cun Judah mi pawl an sual nak hram pi ih sin a lak hai ih khristian pawl ih kee hram ah a ret hai a si.

Sual ngaidamnak hrang ah hi tongkam ih a ti can simfiah dan phunkhat a um lai. An sualnak thlah sak a si ruang ah tihnim nak lak uh ti ih fawrh nak tla a si thei. Sualsir nak a nei ruangah zum nak thawn a tuah mi cu sim a tul nawn lo. Hi mi ruangah tihnim nak co ding in a dil. Tihnim nak cun an sung ih a um mi thil pawl a dang ter a si.

Thlarau thianghlim ih laksawng naco ding. Hi Judah mi pawl in an zum ih an sual nak an sir veten a thlang aw mi an si zo. Mi za pi hmai ah Messiah ih ta kan si ti in tihnim nak an lak le ve ten Thlarau thianghlim khal an co cih a si.

Keekar nak 3 Hmandan

Na zir mi pawl ziang vek in, ziangtin na hmang ti mi hi a ne ta bik zoh ding mi asi. Zohhlich nak ti mi cu bible in ziang a sim ti hi a si. A ti can fiang ter ti mi cu bible ih a sim duh mi kha a si. Bible in ziang mi si in sim duh ti mi cu a hman dan a rak si.

Mitam sawn ih kan hmuh ton zo vek in, bible zir nak ti mihi mi tam pi cun thuhar sa pawl bur nak ti in tla an ko theu. Bible phun li phun nga hrang kan siar hnu ah a thuhlawm hman zohfiah ta lo in ziang mi in sim duh mi a si pei an ti theu. A sinan, hi mi bungcang in ka hrang ah ziang mi that hmem nak aum ti in hman ding a si. Cu ti vek in kan hmang lo a si le bible zir nak ti mi hi kan thluak hnicksaknak men ah a cang ding.

Bible sung ih kan hmuh mi thu hrek khat cu kan nunnak ih hman a theih lo mi a um. Tahthim nak ah Israel pacang tha hmuahhmuah cu an puaipi ni Pathian hmai ah kumkhat ah voithum ra lang ding in thu pek mi an si. A sinan kan nih in tuah in kan hmang thei ve lo. Asinan hi mi thu pek hmang in khristian pawl biak inn feh an daithlang lo nak ding ah thazaang pek nak ahman a theih a si.

Asinan a hlan ih in sim zo vek in Jesuh cu zum aw, cu le rundam na si ding, kan tuah hrih lo a si le kan tuah a tul mi asi. Tihnim nak na co hrih lo a si le thukham thar ih fial mi tuan te in thlun hi a tha. Cu le Jesuh in A mah cing ringring nak ding ah Bawipa zanriah hmang uh, tuah uh a ti a si le kan nih a minung pawl in a remcang tinten tuah ringring ding kan si (I Kor 11:2) sung ih a tih vek in .

Nan tongkam ralring uhti vek thu pek pawl thaten kan thlun thei nak ding ah cun a kum in tla can a rei men ding. Asinan (Jere 3:12) sung ih a thupek mi cu hmun khatkhat ih sin hman tan ding a si.

Nangmah ten zingzawi na theh tik ah si maw, midang hnen ih bible na zirh theh tik ah si maw, thu na sim theh tik ah si maw calung pi par, cabu sung ih hman dan na ngan mi pawl cun na lu tlun bioscope hmuh nak par ih mi dangdang ih ngan mi le sim mi cun hmnsin tlak a si miPathian a mah ten thil hmuahhmuah a tuah nak ah a saih awk zia, a dik nak le mawitak ih cabu rem dan a lang ter ding a si.

Thupi Cang Ngaingai

Tahthim tongkam

Bible cu a si nak vek in a tican sim fiang ding ti ih sim le rel hnak in a kel te ih a tican simfiah ding ti ih sim le rel hi a tha sawn. Hi ti ih kan tih nak san cu tahthim ih an sim mi pawl hrang a si. Cu pawl cu an sim vek cekci an tuah dah lo. Asinan an sim duh mi pawl cu a dik mi le a hman mi a si. Saam hla bu sung ah thingkung pawl an za an beng ti in a um. Thingkung in kut ngai

an nei lo ti cu kan thei ko. Thingtek le thingnah pawl rual zet in an cang theu, cu mi in Pathian ih tuah mi a kut neh pawl in an thang that ti nak a si . Rual zet ih an cang theu mi kha zabeng ti ih a kawh duh nak san a si.

Bang aw zet, “vek” vek in ti mi tongfang hmang in thil pakhat kha a dang pakhat thawn thim ih hman mi a si. A mit cu meisa alh a bang (Rev 1:14).

Meta Phor- thim nak ih tong cu asinan “ vek” vek in ti mi tongfang hmang lo khal in a khiih hmuh mi a lang ter thei mi tongkam” Hi mi sangreu cu ka tak sa a si” (Mtt 26:26).

Metonymy –Thil pakhat kha a peh tlai aw mi thil pakhat ai ih hman a si (IKor 11: 26) sungih kkuat ti mi in a sung ih um mi kha a sim duh(Kolo 3:5,8,9) sung ih hi lei tlun ih um mi nan taksa ruang (kut,mit,kee) pawl timi kha kan taksa ruang ih tuah mi sual pawl a khiih hmuh a si.

Hyperbole- Porh tuk ih sim mi lamzin peng ih hruaisual an si lo nak ding in thu hleifuan tak ih sim, cing keng tengteng ding ih thu porh le hleifawn ih sim.” Ho tu mitcaw pawl! Nan inn sung ih thothe cu nan lak, a sinan Kalauk riangri nan dolh fawn”.

Parable- “ sullam nei mi thuanthu tawi te”.phuahcop mi si hman seh la sullam a nei. Voi hnih khat cu rel duh mi pakhat lawng a nei. A thei duh tu hrangah theih theinak ding in Jesuh in tahthim nak thuanthu tawi tete a rak hmang. Asinan a thei menmen tui hrang ah cun man a nei cuang lo.

Allegory- Tahthimnak thuanthu

Parable (tican nei mi thawn thuanthu tawi) thawn a bang aw nan a thuhla a sau deuh. Tican nei mi thuanthu tawi vek asinan cipciar zet in sim a tul lo. Zaangfah nak le daan rawi a theih lo ti sim nak ah Paul in Abraham ih thu cu thim nak ah a hmang. (Kal 4:21-31). John Bunyun ih ngan mi Pilgrim’s Progress hi a sau deauh mi thimnak thuanthu a si ih cumi cun Satan uk nak ram ih sin suikhawpi tiang a tlawng tu (Zumtu) khiih hmuh mi a si.

Parallelism: “A bangaw mi pahnih a rual ih sim le hmu”.

Van ih pathian sunloih nak a sim ih, tlo lak kuapi in fa kutzung an lang ter (Saam 19:1). Pakhat si nak in phunhnih in a tar lang. Hebrew ca ngan tu pawl ih an duh zet mi cangan dan a si.

Irony : Linglet sawng ih sim; a si vek cekci sim lo in tongkam dang hmang in thil pakhatkhat an sim, rel duh tik ih an hman mi tongfang pawl an si. Cu pawl cu hnih suak za, sawisel nak thawn a khat mi tongkam an si. (II Kor 11:8) sungah Paul in hi tin a ti “Nan hnen ih hna ka tuan lai ah khan kohhran dangdang in in zoh. Nanmah bawm nak ah an thilri ka long ka ti peicu”.

Synecdoche: Thil pakhat, a hrekthak kha zapi hrang ih hmang a si lo le a zaten pakhat, a hrek hrang ih hmang ti nak si “.....Nangcu leidep” (Gen 3:19). Ram(mirang ah cun leilung tlun) ram sung ih a um mi pawl ih hmin cazin la ding in thu a pek (Lk 2:1).

Hebrew casiar dan ah cun Nazi 24 hi “Onah” Mirang tong in pakhat ti nak a si. Cu le cu mi ih hrek khat “Onah” pakhat ti ih siar a si. Jesuh thlan sung ah nithum le zan thum a um ti cu hi mi siar dan ih a sim fiang zet a si. Jesuh cu thlansung ah ninga ni ni hrek, niruk ni, zarh pi ni ni hrek lawng a um nan, a tlun ih siar dan in a sim fiang zet a si.

Zohtim dingmi(Phenthlam)

Typology ti mi tongfang hi Greek tong a si ih “ Typos” ih sin a ra . Cu mi ih a tican cu cet ih rial mi zuk, ca, pungsan, cipciar zet in kan sim a si le” Phun”(ziaza bang mi phun, thilri or minung). Thuthim nak ah (I Kor 10:11) kan zoh a si le kan hmu thei, thukham hlun ih Israel mipi ih tuar mi pawl kha, thukham thar zum tu pawl ih thlarau thudik zirh nak ah zohtim ding in an ngan cia mi a si.

Pungsan or a tican nei mi zuk, thil, minung ti mi cu Malkhizadek, Kannan ram, puanthlam sung ih an hman mi thilri pawl vek hi an si hai. Tahthim nak kan zoh ta ding.

Noah ih lawng: Noah ih lawng ti dai tlun ah a um ti mi cun Jesuh Khrih kavalri tlang par ih a thi nak kha a sim duh mi a si. Lawngsung ih a um tu pawl cu luat nak or rundam nak an ngah vek in Jesuh Khrih sung ih a um tu pawl cu an him a si (I Pet 3:18-22).

Malkhizadek “ Nang (Jesuh) cu Malkhizadek puithiam si dan vek in kumkhua puithiam na si ding” (Heb 7:17).

Moses: “ Bawipa na Pathian cun nang mai u nau sung inkeimah vek profet a suah ter ding ih cuih thu cu nan ngai sawn pei” (Deu 18:15).

Lan taak puai: “...Kan lantaak puai tuufa a si mi Khrih cu raithawi nak ih pek a si...” (I Kor 5:7).

Puithiam sang : “Pathian tohkham sunglawi vorhlam rori ah a to thei tu puithiam sang kan nei (Khrih)” (Heb 8:1).

Thawinak: “vancung ih aum mi thil an cawn cop mi pawl cu cu bang tuk ih tlenfai ter an tul. Asinan vancung ih um mi a ngaingai a si mi khal in thawi nak tha sinsin a tul asi.

Puanzar(Puanthlam ih ta): “... Puanzar sung ih sin..., cuih puan cu a mai taksa pum kha a si” (Heb 9:20).

Puanthlam: “ Cuih thu cu minung ah a cang ih kan lak ah a um...” (jn 1:14).

Manna: Jesuh in “ keimah hi vancung ih sin a rung tum mi nunnak saang ka si” (Jn 6:50).

Lungpi: “ an za ten thlarau tidai phunkhat an in. An hnen ih a tel ringring mi thlarau lungpi ih sin tidai an in ih, cuih lungpi cu Khrih a si” (I Kor 10:4).

Rul: “ Moses in nelrawn ah fungpar ih dar rul a tar bang tuk in mifa pa khal tar a si ve ding” (Jn 3:14).

Joseph(Jacob ih fapa, Mery ih pasal a si lo). Jesuh Khrih ih phen thlam an ti dah lo nan, Ada Harbershon le Arthur Pink cun an pahnih kar lak ah a bang aw mi zakhat leng lo a um an ti. Hi mi in bible sung ih phenthlam, zohthim ding mi thlam pawl hawlsuak dingah tha in pek na si.

Ziangkhal a si le, ziangvek zohthim ding phenthlam hi famkim ti a um lo. a hlei ce in kan bawipa Jesuh hrang ah.

Thil hrial ding mi pahnih a um. A pakhat nak ah a tlun ih kan sim zo mi vek pawl lawng co hlang, a hleice in thukham thar sungih ta pawl. A pahnih nak ah, zohthim ding mi lawnglawng ruat, hmun tin kim ah hawl(thukhathar ah) hi a si.

Phenthlam par ah zirh nak kan tan lopei uh. voitam pi, thuthim nak ah, profet pawl ih sim mi a tican sim fiang nak ah hman theu a sinan, hi mi pawl hi zirh nak ih hram pi a si lo.

Bible sung ih hminsin nak(Thil pakhat hrang aiawh mi)

Israel khiih hmuh nak ah ram leilung hi hman a si theu. Leilung sung ih thil man khung pawl in Israel a khiih hmuh duh mi a si ding ti in zum a um. Cu mi hrang ah Bawipa cu a neih mi hmuahhmuah zuar in lo ram cu a lei (Mtt 134:44). Sahrang pakhat leilung suang ih sin a hung suak (Rev 13:11) ti mi hi ni ne ta lam ah Israel ram ih sin thu a nei zet mi uk tu profet sual a suak ding ti ih thei mi a si.

Ti pi thuanthum in Gentel pawl a khiih hmuh men thei. Ti pi thuanthum ih sin a man a khung zet mi lung man nei pawl (Mtt 13: 47). Cu pawl cun Khrih ih mo a si mi Gentel pawl a sim duh mi a si.Siangpahrang pakhat cu tipi thuanthum sung ih sin a hung suak (Rev 13:1) ti mi in tungding thar sal a si ding mi Rom rampi uk tu Gentel uk tu pa a Khrih sim duh.

Izip in kan leilungpi le a sung ih um mi mi hip nak pawl, nomcen nak pawl le milem biak nak pawl a khiih thei.

Kannan cu vanram a si lo, a sinan Khrih ah van ih leng dinhmun kan si.Kanaan ah do awk nak a um, van ram ah cun a um ve lo.

Ralrin ding mi: Kan zoh zo mi hmin sin nak pawl kha bible sung ah kan hmuh tinten a tlun ih kan hman vek in hman theih a si lo ding.

Bible Nambat pawl

Bible sung ih nambat pawl in tican an nei theh.Hmun dangdang ih man dan zoh in a tican hi a theihtheih.

Nambat “ 1” hi mi in “ a hleice a tha bik” le thuneih nak sang bik nei tu, Bawi bik ti a sim duh mi a si.Rawl ei nak cu NewYork ah cun nambat pakhat nak si ti khal ih hman theih mi a si.Pathian pakhat lawng a si nak cu “ Shema” ti mi Hebrew pawl ih zum nak ah a hmuh theih.Cu mi cu “ Thei, theu uh ti nak a si. “ Maw Israel mi pawl, tha ten ngai uh! Bawipa a mah pakhat lawng hi kan Pathian a si” (Deu 6:4). A ralai ding mi siangpahrang uk nak ram an sim mi ah cun” cuih ni ah cun... Pathian pakhat, a hmin khal pakhat lawng a si ding”.

Nambat “ 2” Hi mi cun thil pakhat a cang mi kha thungai a si ti ih hnem hnget nak ti a sim duh.” Mi pakhat soal puh thei nak ding ah cun , thei pi tu pakhat lawng cu a tawk lo, a mal bik ah pahnih an um a tul a si” (Deu 19:15).

Nambat “ 3” hi mi cun thumkom Pathian a si nak, a famkim nak a sim duh. “ Pa, Fapa le thlarau thianghlim hmin in” (Mtt 28:19).

Nambat “ 4” leithlun pumpi khiih hmuh nak ih hman theu mi a si. Thuthangtha pa li, leilung kil li ih sin thil pali (Jere 49: 36 le Rev 20 : 8).Lei lung uk tu Gentel mi khiih hmuh nak ih hman mi sahrang pa li(Deu 7: 3).

Nambat “ 5” Hi mi cun minung pawl ih cah lo nak le rinsan nak mi dang rinsan nak a sim duh. Dungthluntu pawl in mi 5000 rawlcawm nak ah sang panga lawng an bawm thei (Jn 6: 9).(Mtt 25:2) sung ah a aa mi fala him panga le a fim mi fala him panga a um.Cu le Pathian hnen ih kan nei mi kan mawhpurh tla a sim duh.

Nambat “ 6” Hi nambat hi famkim a si mi nambat pasarih hnak ih pakhat a mal mi nambat a si.Koliat cu Dongruk le khapkhat a sang mi a si: Jew mi pawl cun a mah le mah ti thianghlim awk nak hrang ah ti bel paruk an nei(Jn 2: 6).Tahthim nak ding ih a tha bik cu thuphuan sungih sahrang nambat “ 666” hi a si.” 6 “hi minung ih nambat a si: Mi nung cu Pathian hmai ah an soal nak ruang ah mi thiang lo an si.

Nambat “ 7” hi mi cu famkim le tlamtling ti nak si.Pathian cu niruk sung hna a tuan ih nisarih ni ah a cawl.Sual thawi nak an tuah tik ah Bawipai hnen ah thisen voi sarieh theh a si theu (Levi 4:6-17). (Mtt 13) ah Bawipa Jesuh in thuthim nak pasarih thawn van cung uk nak thu a sim: (Rev 2,3) ah kohhran pasarih hmang in a tu kohhran can a sim.

Nambat “ 8” Hi mi in hram thok nak thar a sim duh. Tilik a tlung hnu ah mi pariat in leitlun mi an karlh zai ter. Judah dan ah nauhak mipa cu niriat ni ah vunzim tan a si theu.Jesuh cu niriat ni ah a pian ziaza a thleng ih (Lk 9: 29), ni riat ni ah a tho sal.Pathian ih ni zarhpi ni cu niriat ni a si

ih ni hmaisai bik ni a si. Greek ah cun nambat thawn a pehpar mi Jesuh (Iesous) hmin cu 888 rori an bet.

Nambat “ 10” himi in milai mawh phurh, tuan vo a sim duh mi a si. Thukham pahra ih: feh nak le tuan nak ding ah keezung pahra le kut zung pahra kan nei cio a si. Pathian in Izip pawl hnen ah harsat, mangbang, natnak pahra a thlah (Exo 7:12). (Lk 19: 13) ah bawi pakhat in a hnen um pahra hnen ah sui tangka fangkhat fingfing a pei ti mi thim nak thuanthu tawi a um .

Nambat “12” hi mi cun uk nak cozah khawkhan nak, a sang bik thuneih nak nei tu bawi ih nambat a si. Cu pawl cu Israel mipun 12, dungthluntu 12, Jerusalem khawpi thar toh nak 12, vangcung mi 12 ih kil mi sangkaa pi 12 tla an si.

Nambat “ 40 “ Milai tuanvo pahra cu hmun tin kim ih a um mi pali thawn tih punter a si mi cu hniksak nak a theh mi minung pawl 40 thawn abang aw a si. Ti lik sung ah nisawm li le zan sawm li ruah a sur. Moses voithum hniksak nak atong ih a voithum in kum 40 fingfing a rei, Izip ram ah, nelrawn le ramcar ah a si. Israel mipi pawl cu thlaler ah kum 40 sung hniksak nak an tong. Saul le David in kum 40 veve Israel ram an uk. Ninaveh pawl hnen ah nan soal sir uh ti in ni 40 can pek an si. Kan Bawipa Jesuh cu ni 40 le zan 40 thlaller ah hniksak nak a tong.

Bible Sung ih Rawng (Color)

Rawng pawl khal in sullam an nei. Sendup cu siangpahrang tesin fa pawl thawn pehtlaih nak a nei (Judg 8:28), sentleu cun soal a khih hmuh (Isa 1:18), a raang or a var cun thianghlim nak le dingfel nak a sim duh (Rev 6:11), Mepian cun vanram or van a sim duh (Exo 24:10).

Bible sung ih hmin Pawl

Bible sung ih hmin pawl khal in sullam an nei. Jacob ti can cu” bum “ ti nak a si. Israel ti in hmin thleng sak a si ih a tican cu Pathian fa le ti nak a si.

Kumza le sawnga lai rei zo hman seh la Charles Dicken ih ngan mi cabu pawl mipi in an hngilh thei lo nak san pakhat cu a ngan mi thuanthu mil in munung hmin pawl pek dan a thiam ruang ah a si. Dicken ih ngan mi pawl hi phuahcop mi sihman seh la an hmin le an ziaza a rem awk dan hi cu mangbang za a si.

Thu dangdang a si ruangah bible sung ih hmin pawl kha theihhngilh a har zet. An hmin pawl le an ziaza hi an mil aw zetzet hai a sinan an nih cu phuahcop men si lo in mi taktak ih hmin pawl an si. A sang bik thu nei tu Pathian in , a thu nung sung ih minung mipa nunau pawl cu a tican nei mi le an nuncan ziaza thawn a rem aw mi hmin an pu a si.

Bible Sungih Mi langsal hmin pawl

(Thukham hlun)

Adam- a sen, leivut

Eve- Nunnak petu

Cain- ngah mi(thil pakhatkhat ngah)

Able- a hring mi hram pi um nak hmun

Abraham- minung pawl ih pa

Sarah- singpahrang fanu

Isaac – mi lungawi pa

Jacob- Mi hrokhrawl

Judah- Thangthat

Michael- zo si Pathian vek

Isaiah- Jehovah rundam tu

Thukham thar

Jesuh- Bawipa in a run

Mary- a kha mi (Miriam thawn an bang aw)

Joseph- Ti pung ter tu

Pita- lungto

Fillip- Zamraang duh tu

Stephen- pangpar thi

Paul- mal or a te mi

A Dang Thilri pawl

Leilung suak pawl khal in pehtlaih nak a nei ve.Sui cun sunglawi nak le Pathian si nak pawl thawn a pehtlaih aw.Ngun cun rundam nak a sim.Dar cun thuthen nak a sim duh ih thir cun cah nak a sim duh.

Ni Thla

Bible na zingzawi tik ah tik cu le can bikhiah(limit) tuah hlah aw. Kan fiang nak ding ah (Gen 1:1) ah ni thla a ngan lo. Hi leitlun ih um mi minung kum pawl cu an te sin fa pawl hmang in an kum cu cu hmuah hrawng a si ding ti a theih thei.A tlangpi thu in bible na siar tik ih thazaang na ngah nak le na hlawk nak cu nithla na theih lo nak in ziang hman a lo siatsuah zik mi.

Caan

Bible sungah caan sim dan a phunphun a um Jew pawl ih siar dan a dang vek in ramdang pawl ih siar dan a dang ve.voihnikkhat ti ih kan ruah theu mi nithla pawl hi kan hman mi Calender a bangawk lo ruang ah le nikhat sung ih nazi kan siar dan a bang awk lo ruangah a kalh aw vek in a lang mi sawn a si.

Cuai, Pidan le sumpai

Hi mi pawl hrang ah thil pakhat a dik in kaih ringring a theih lo . Ziangruangah ti le cuai, thiltah dan, sum thleng tih mi pawl cu nitin ih a thleng aw mia si.a man tam le tam lo a deih le deih lo, a kim le kim lo cu a thuhlawm in a sim theu.

Zohfel tu(Editor) Thlarau thianghlim

Hi nah theih ringring ding mi le thlun ding mi dan pakhat a um. Thlarau thianghlim in thukham hlun ta bungcang pawl thukham thar ah a hman tik ah, a thlun ding mi daan cu a mah thlarau thianghlim par ah a thum aw a si. Ti duh mi sawn cu a duh mi bungcang pawl lak in a peh par aw lo mi thu ah khal a hman thei. Thlarau thianghlim in Pathian tongkam Hosea ih a hman mi pakhat cu, ” Nan nih cu ka minung nan si lo ” (1:9). Johovah hnen ih sin a tlan mi Israel pawl a khiih hmuh a si. Asinan Pual in Hosea ih ngan mi kha (Rm 9:25-26) ah Gentel mi pawl khiih hmuh nak ah a hman. A hman tu a bang aw ruangah poi mi zianghman a um lo. A hmaisai bik ngan tu cu thlarau thianghlim a si ih a ngan cia mi ca pawl cu a duh nak ah a duh vek in a hman thei a si.

Cabu pawl Ansinak cekci ih suah tu

Thukham hlun

Kan zir mi pawl hi Pathian thunung hrang ih a tangkai zet mi pawl an si. Ziangkhal a si le bible hi sullam dangdang ih rundam nak thu pawl thawn pehper aw in mitam pi ih ngan mi a si ih a sung ih a um mi cabu 66 pawl tla cu Pathian ih thawkkhum mi an si. Job, Dungthlun tu le Thuphuan cabu sung ih a cang mi thuhla pawl an si. Thuhla pawl an sinak vek cekci then thei ding in a bawm thei tu then dan a um.

Bible sung ih thuanthu cabu pawl cun Genesis ih sin BC 400 tiang a lo hruai kir sal ding. A hmailam cabu panga cu (Pentateuch) or Torah zirh awk nak ti in an ko ih hman an pek. A tam sawn thuanthu bu pawl cu pakhat hnu pakhat a sangsang te in an thlun aw.

1. Cazual panga

Genesis cun semsiam nak ih sin Joseph ih thih nak tiang a lo sim ding. Suahlan nak hi Israel mipi pawl Sinai tlang an thlen tiang a sim (19:1-2) an thuanthu pawl a sangsang ten an thlun aw vivo. A tang lai mi suahlan nak, puithiam hnatan le mipum siar nak (1:1- 10-10) tiang Israel pawl cu Sinai tlang ah hman an kuarthu a sim ih a dang bungcang pawl cun tiamkam ram a pan rero mi Israel mi pi pawl ih an khualtlawn dan tha te in a khum. A cem zik lam ah cun Israel mipi pawl cu Moab ih hman rawn Jordan tiva ih nisuah nak lam ah an thleng. Daanpeksal nak cabu icu Moab ih hman rawn ih sin a cang mi thuhla pawl ngan mi an si.

2. Thuanthu cabu pawl

Joshua cabu in ram a laak dan le miphun 12 pawl ih ram an then dan pawl a sim.

Thuthen tu in Israel mipi pawl tu le tu dung an tolh nak thu le ralkap bawi pawl hman in Pathian in a run nak thu pawl a sim.

Ruth cabu in a san lai ih thil a cang mi pawl hi thuthen tu san ih cang mi pawl a si.

I Samuel hi ca bu in Samuel ih a hril mi Israel pawl ih a hmaisai bik siangpahrang saul ih thuanthu le David par ih thilung dik lo a neih mi pawl a sim.

II Samuel in David siangpahrang a can nak le harsat nak, tlaksiat nak lam a pan nak thu pawl a sim.

I King cun Solomon in David ih sinak a co, sunglawi zet ih a uk nak le a tlaksiat nak thupawl a sim. Solomom ih fapa Rehoboam in aa zet in thil a tuah ruangah ram cu hman hnih ah then a si. A tang lai mi I siangpahrang le II siangpahrang cun a then aw mi ram thu a si.

I Sansiar nak hi I le II Samuel thawn a bang aw mi (A rual ih feh) a si ko nan, thuanthu lam hawi ih ngan mi si lo in thlarau hoi in ngan mi sawn a si.

II Sansiarnak cun thlarau lam siseh Israel mi pawl an ram ah kirsal ding in Cyrus ih thupek nak thawn cabu a khar.

Ezra le Nehemiah cabu cun Cyrus thupek vek ih a ra kirsal tu Israel mi pawl ih thu a sim ih Nehemiah cabu hi thukham hlun ih thuanthu bu neta bik a si.

Esther cabu in Ezra bungruk le bung sarikh karlak ih thil cang mi thu pawl a sim ih a kirsal duh lo tu Jew pawl ih thu khal a tel ve.

Semter nak 1-11 sung ah minung ih thuanthu pawl a sim.semter nak bung hlei hnih ih sin thukham hlun a cem nak tiang hi Israel thawn pehper aw ih ngan mi a si.A dang ram pawl tla an tar lang ko nan Israel ram thawn pehpar awk nak nei ruang ih ngan mi a si.

Na siar mi minung tampi le thil a cang mi pawl hi thim nak a si, cu micun thukham thar san a khiih hmuh duh mi a si ti kha cing ringring aw.

Thukham hlun ih mipi pawl ih hmuhton mi pawl hi thlarau lam hrangih in zirh duh mi pawl, in sim duh mi a si ti mi khal cing ringring ding ah a poi mawh a si(Rm 15:4; I Kor 10: 11).

Nisuahnak ram a laifang ih um mi tiva pawl (Tigris le Euphrates) hi leitlun tilik a rak tung hlan ih an luan dan vek in an luang lo.Cu ruangah Eden hmuan hi khuitawk ah a um ti fiang te in sim a theih lo.

Raithawi nak thawn a pehpar aw mi Pawl an thleng tik ah, sual tlen nak or sual thalh nakti mi theih ding hi a thupi zet.Jew mi pawl hi Pathian thawn thukam, lungkimnak nei mi an si ih an nih pawl khal sankhat hnu sankhat ih a um pawl vek inBawipa an zum nak thawng inrundam an si.Pathian ih pek mi thuthup pawl an zum lawng ah a rundam hai a si.Asinan harsat nak a um mi cu A mah Pathian thawn pawlkom nak nei ringring, sun loih thangthat nak thawn va hneih, vapan ding ih tling hi a si.

Pathian rinsan ih an um tik ah an sualnak cu a ngaihdam sak hai ih a thungai lo ih an um tik ah hremnak a tong ter theu.

Thawi nak ti mi hi a bal mi (sual) ruang ih tuah mi a si.Sual thianfai nak cu an tuah ringring nan cumi in an sual nak pakhat te hman a faiter theilo(Heb 10:4).Sual tlen nak ih tonghram pi cu “Khuh” ti hi a si .a lenglam lawng a si ih kan sung ih kan sual nak hmuahhmuah (A hram pi) cu a fai ter thei lo.

Sual tlennak timi hi thukham thar tongfang a silo.Ziang khal a si le, thinglam tah par ih Jesuh raithawi nak cun Pathian thawn rualrem nak in tuahsak zo ti in a tlang pi ih hman theu mi a si.Jesuh in sual thlah nak hrang ih a tuan nak thawng in sual thawn a pehpar mi thusuh nak pawl a um nawn lo, a dai zo ti hi a si.

Zumtu mi tam pi in I le II siangpahrang sung ih a then aw zo mi Israel ram an thlen tik ah harsat nak an tong theu.Curuangah an thu mal lai theih cia nak in tampi mi a bawm.Solomon a thih hnu ah Israel rampi cu hmun hnih ah a then aw.Jeroboam in hnam hra a uk.Cu mi cu saklam uk nak ram, Israel tih khal ih kawh a si.Solomon ih fapa Rehoboam cun hnam hnih a uk ih cu mi cu thlangta uk nak ram, Judah ti khal ih kawh a si.

I srael in a sual mi siangpahrang 19 an nei ih cu pawl cu thisen peh tlaih nak a nei lo mi san 9 ih sin an ra.Assyria pawl in saal ih an kaih thluh ni(BC 721) tiang a sun zawm vi vo.

Judah in siangpahrang 20 an nei ih anza ten cikhat ih thlah mi an si.Jesuh Khrih, David siangpahrang tohkham par to ding ih roco tu a si thei nak hnam khal a si. Judah ram ih siangpahrang uk tu tha pawl: Asa, Jehosaphat, Jehoash,Azariah,Hezekiah, le Josiah tla an si.Babylon in BC 586 ah Judah cu saal ah an hruai.

Voitam pi siangpahrang pakhat ih a uk nak cu ram dang uk tu siangpahrang thawn pehpar aw in an sim theu.Tahthim nak ah, Nebat ih fapa, Jeroboam siangpahrang in ram kum 18 a uk kum ah abijam cu Judah ram uk tu siangpahrang ah a cang(I Sansiarnak 15:1).

Israel le Judah ram ih siangpahrang hrekkhat cu a bang aw mi hmin an nei: Ahaziah, Jeroboam I ti in kawh a si theu.

Hmin nei tutla an um: Jeroboam cu Joram: Abijam cu Abijah: Hoash cu Jehoash: A zaariah cu Uzziah: Jeroiachin cu Jecorah, comiah ti in tla an ko theu.

A then aw mi ram thu thate ih na thei duh ah cun nangmah te cazin tuah aw. I siangpahrang ih sin tan aw la a hmai sa bik Judah siangpahrang a si mi Rehoboam hmin ngan tan thlang aw.

Cule a khatlam ah Israel ih hmai sa bik siangpahrang a si mi Jeroboam hmin ngan aw (I Siangpahrang 12:20) . Cu tin I le II siangpahrang cabu sung ih an hmin pawl le kumziat an uk lai ah thlangta ah zonih auk ti thaten na thei thiam ding a si. Thlangta uk nak ram ngannak hnuai ah 70 sung Babylon saal an tan nak thu le , Ezra le Nehemiah hoha nak hnuai ih saal ih sin an tlun nak thu pawl hrang ah hmun rak tauh cia aw. Cazin na tuah cia mi kha thaten ret tha aw la profet pawl ih nagn mi hmailamthu sim cia mi thawn a peh tlaih mi cabu pawl hnen ih na thlen tik ah zo profet in zo ih uk nak huai ah thu a sim ti na hmuh thei ding .

3. Biazai cabu pawl

Pathian cu biazai ngan thiam bik a si. a thunung pawl cu biazai in a khat. thuanthu bu sung ah a lak cancan ih a lang theu mi cabu dang ih bungcang pawl, profet pawl ih ngan mi cabu tam sawn le thukham thar sung ih thuphuan cabu pawl ah kan hmu thei. Cabu ngan dan ah si seh a pungsan khal ah biazai a si mi cabu panga a um; Job, Saam, Proverbs, thusim tu le Solomon hla bu pawl tla an si.

A. Job cabu

Job cabu hi thuanthu cawnlam vekih ngan mi biazai sau tak a rak si. A duh um zet mi a stal le a thukzet mi a tican pawl ruangah zum lo tu pawl khal in an ur zet. Job hi Gen 11 Abraham ih Terah san hrawng ih nung ve mi a si ti theih hi a tangkai zet mi bawm tutha a si. Pathian, Job, Satan, Eliphz, Bildad, Zophar le Elihu pawl hi a langsal mi cabu sung ih mi thupi pawl an si.

Job ih rualpi pathum pawl in Job ih tuarmi pawl hi a soal nak ruang ih a nun nak ih ra thleng mi a si el nak cu bung tamtak a lang. Harsat nak hi soal nak ruang ih thleng mi a si ti hi a tlangpi thu in a dik ko nan Job ih nunnak ah cu a si ve lo.

Thinsau tih mi le (Tuar) ti mi karlak ih an danglam nak theih hi a thupi na sa. Job hi taktak ah cun a thinsau lo a sinan a tuar tento sawn a si. Himi cabu in ziangruang ah miding le mifel pawl harsat nak an tuar ti mi thuhar sa a simfiang lo. Kan nunnak ah ziangvek harsat nak thleng hman seh la a mah pakhat lawnglawng rinsan tlak a si zia le sersiam tu a si mi, a Pathian si nak kha a lang ter duh mi sawn a si. Job sungah hin Jesuh nahmu thei ve 19:25) ah “ asinan ni neta bik tiang in din pi tu ding cu van ah khin a nungringring mi rundam tu a si ti kha ka thei” ti ah a sim.

B. Saam hla bu

A hmai sa bik ah saam hla bu hi angan tu in a nun nak ah a hmuhton mi taktak lawng a ngan ti cu kan theih a tul. Asinan Israel mipi pawl ih an hmuh ton mi pawl thawn bang aw mi tla a um. Hmun tampi ah a ralai ding mi Messiah ih thu tla a ngan. Cu pawl cu Messiah ih saam ti in an ko. Kan nunnak a danglam can (har can le nom can) ah kan siar mi pawl hi kan nunnak ah kan hmang lo ah cun saam hi a za ten kan zir theh hrih lo ti nak a si.

Saam sung ih pakhat le pakhat an biak awk theu mi pawl kha zoh fiang tum aw la a tong tu pawl khal theih tum aw. Tahthim nak ah (saam 102) kan hmang ding. Cang 1- 11 kan Bawipa Jesuh, Cang 12- 15 hi Pa Pathian; Cang 16-22 hi thlarau thianghlim a si ih: Cang 23,24 hi Jesuh Khrih a si lala ih, cang 24-28 hi Pathian a si.

A hrekhat saam ah cun Pathian ih thinheng nak cu ral pawl par ih a burh nak saam tla a si theu. Siatcam ding sawm nak a si ruangah siat cam nak saam ti in tla an ko theu. daan tang ih a nung mi Jew pawl thawn a mil aw mi tongkam cu zaangfah nak tang ih a nung mi zumtu pawl hrang ah cun a rem ve lo. Ziangkhal a si le “na uk nak ram thleng hram seh” ti ih thla kan cam theu mi in Pathian ih ral pawl siat ral hram seh ti nak a si. Ziangah tile Jesuh uk nak a thlen hlan ah a ral pawl siatral a tul ruangah a si.

Bible dang, Hebrew bible le hnamdang, ramdang pawl ih tong thawn ngan mi bible sungah cun thu lu an tar mi pawl khal saam a si ve ti in cu pawl cu cang khat nak ti in an pe theu. Curuangah an bible cang pawl cu kan bible cang hnak in cangkhat a tam sawn theu.

C. Thufim

A hmai sa bik ah ziangmi thufim, ziangvek thufim so a si ti theih a tha. Thufim ti mi cu cingheng ol ding ah thudik or fim nak kha a tawi zawng ih sim le rel mi a si. Thufim pawl ih tumtah mi cu fimnak zirh hi a si.

A hmailam bung 9 sung ah ruah nak pawl a luang rero bang in (a thu pi zet mi nunau pahnih thu), 16:1-11 sungah (lamhruai tu) bung 24 sungah (tuah hlah) ti mi a lang leuhleuh mi netabik bung hnih tla an si. Cabu sung ih a tang mi a tam sawn thufim pawl cu pakhat le pakhat peh awk nak nei lo in an mah te ciar in um khawm mi an bang. Ziang khal a si le kan hmufiah or kan zo thiam lo ruangah tla a si men ding. Bible hmun khatkhat ta kan siar, kan zir ah si maw a cang men thei or a si men thei ti mi ruah nak thawn kan zir thiam a tul.

Tui sun ni tiang, zum tu mitam tak cun nikhat ah thufim bungkhat an siar rignring theu. thufim ca bu hi nikhat bungkhat ti in siar theih a si. Cu le a tu le tu siar leuhleuh nak cun fim nak le ruahnak, zohfiah thiam nak cu nikhat hnu nikhat a pung vivo a si.

D. Thusim tu

Duh um zet cabu a sinan a sangka tawhfung thawn na ong lo hlan cu hak zet mi le theihthiam a har zet mi cabu a si. Cumi tawhfung cu “ Ni huai ah” ti mi tongfang hlawm hi a si ih voi 29 lai kan hmu thei.

Ni hnuai lawn ih sullam a nei mi nunnak ti mi hi Solomon ih hmuhsuak mi a si. Solomon cun fimthiam nak ah, len le neihsiah ah, nom cen nak ah, zu le sa ah, nu le pa ah, a cang thei mi thil hmuahhmuah thawn thinlung diriam nak a hawl a sinan neta bik ih a ton mi cu hi leitlun ih a um mi thilri pawl in minung thinlung diriam nak a pe thei lo ti hi a si. An za ten thli vek ih a zamhlo mi thulolak men an si a ti.

Hi cabu sung ih Pathian hmin cu Elohim ti in kan hmu thei ih Jehovah ti cu a um ve lo (Thukam vek ih nung Pathian). Minung in huham a nei mi (Elohim) a um ti cu a sersiam mi pawl zoh in a theihtheih a si. Asinan Pathian lam ih hmuh ter nak lawng in Jehovah ticu a thei ding a si.

Ziangah ti le Pathian lam ih hmuh ternak a um lo ah cun cu mi cu minung lam ih ruah nak a si ti mi hi hrekhat cun a dik ti in an pom, hrek khat cun a hrek lawng a dik an ti ih hrek khat cun a dik lo lawlaw ti in an pom. Ziangkhal a si le cumi cun thawkkhum a si nak a tham ban lo. Ni tang ih a um mi satan ih sim mi le minung ih sim mi cu thawkkhum nak cun a dik rori a si ti in a kham lo.

E. Solomon ih hla

Ziang ruang ah hi cabu hi thukham hlun sungah a um thei ti ah cun a tincan hi Israel pawl thawn pehtlaih nak a nei ih kohhran thaw a naih aw lo ruang ah a si. Kohhran par ih Jesuh ih duhdawt nak ti in thlarau lam zawng in lak a theih nan cu mi cu a sim duh mi thuhram pi a si lo.

Cabu ih tawhfung a si mi a bungcang, voithum hmuh a thei” Aw Jerusalem fanu pawl.... a mah ten a thang lo hlan lo cu rak thang hlah uh ti in thu ka lo cah hai” 2:7; 3:5; 8:4.

Hi hla in rin a um lo mi nu le pa neih awk nak a do kalh. Israel pawl cu Pathian thawn an thit aw nan rin um lo in milem biak nak dung an thlun. Thukhamhlun ih tong hram pi cun mipa a sawh duh maw nunau a sawh duh mi si, a silo le mi pakhat or mi tampi ti cu a sim fiang zet. Tu san bible hrek ah cun

nunau maw mipa a sawh duh ti mi a sim fiang hlei ah nambat tla a pe. A sung ih mi langsal pawl shalamite, Jerusalem fanu, Solomon le tuu khal pa (hmin thei lo) mi tla an si.

Solomon cun thil hmuahhmuah hi a nuam mi, a sunglawi mi le a ropi zet mi pawl a hmuh thei ih tuukhal tu pa sim dan ah cun hramlak khaw te dinhmun pawl hmuh a theih. Shalamite cu siangpahrang nupi pawl um nak inn ih ret ding in Solomon cun nunau nu ih thinlung cu neh a tum. Asinan nunau nu cu Solomon ih lemnaek vek in a thinlung a thleng aw loli lo. Netabik bung ah tuukhal pa in nunau nu cu a ta a si ti sim ding ah a hung lang.

4. Profet pawl

Profet pawl hi Pathian ih hmur le kaa a si lo le a mah ai ih tong tu pawl an si. Israel mipi pawl an soal can le an duhduh ih an um lai ah an soal nak phorh suak ding ah mi pi pawl hruai sal nak ding ah, an sualnak pawl ruang ih rading mi pawl a bik tak in saal ih hruai ding thu pawl sim ding ah, thu an lung ih an soal an ban san ah cun thlawsuah a pek ding thu pawl, saal ih sin na suak sal ding ti mi pawl sim le ralrin nakpawl pe tu ding ah Pathian ih hril mi an si. Curuanga profet pawl hi a cang lohli ding mi thu pawl le a cang leh ding mi thu pawl sim tu an si.

Thukham hlun ih profet pawl cu a tang lam ta vek in, a tlang pi thu in kan then thei;

Profet Tum(Major profet): Isaiah, Jeremiah, tahhla tla a tel cih, Ezekial le Daniel tla an si.

Profet fate(Minor Profet): A tang mi hmuahhmuah 12 an si.

A tum le a te ti mi tongfang profet pawl hnen ih a hman nak san hi a thupi le a thupi lo ah thum aw lo in a cabu a tum le a te ti mi ah a thum aw sawn, Tahthim nak ah, Zechriah hi a te mi profet ih tel mi a sinan Messiah thu sim nak cabu a si raungah a thupi zet a si. A taktak ah cun Daniel hi profet ti ah an ko lo. Asinan a nih cu Pathian ih pek mi profet si nak a co tu, cozah hna tuan pakhat a si. Hebrew bible ah cun Daniel cu "ngan mi" ti mi Hebrew bible then dan vek in a thenthum nak ih um mi a si.

An hna tuan kum, tikcu le caan zoh in profet pawl a then theih.

(i) Babylon saal ih an tan hlan: Isiah, Jeremiah, Hosea, Joel, amos, Obadiah, Jonah, Mikah, Nahum, Habakuk le Zefaniah an si.

(ii) Babylon saal ih an tan lai: Ezakiel, Daniel tla an si.

(iii) Babylon saal ih sin an suah hnu: Hakai, Zechariah le Mallakhi tla an si.

Profet pawl hi ziangvek an si ti le ziang tik ih ngan mi an si ti theih ol nak ah; thukham hlun ih dungta bik profet pathum hi saal ih sin an luat hnu ih ngan mi an si, Ezekial le Daniel cu saal an tan rero lai ih ngan mi an si ih a dang hmuahhmuah cu saal an tan hlan ih ngan mi an si.

A hrekhat in Israel ah, a hrek in Judah ah, a hrek in a pahnih hnen ah Pathian hna an tuan. Jonah lawng hi Gentel ram ah a feh. A thlen nak ram pawl a fiang lo ruanga a si vek cekci in then a har. A tlun ih kan sim zo vek in, a then aw mi uk nak ram kha cazin na tuah a si le zo ih kut tang ah hna an tuan khui tawk ram ah ti ngan ding ah tu hi nahrang ah cangtha a si.

(a) Profet cabu sungih Hmin thupi pawl

A tanglam ih hmin pawl thawn na nel aw vivo ding a si.

Jerusalem... Judah ih khawpi a si ih Zion ti ih voihnikhat kawh theu mi a si.

Samaria... Israel ih khawpi a si.

Israel... a cang ah cun hnam hnamhra a sawh theu nan a ram pumpi sawh can tla a um theu. Hosea cabu ah cun Ephraim hi sakta uknak ram ih hmin dang a si.

Assyria... A sual zet mi a si ih Israel ih ral an si. Saklam siangpahrang in a uk.

Nineveh... Assyria ih khawpi a si.

Syria... adang ram (or) miphun

Damascus... Syria ih khawpi le pinee a si.

Egypt... Thlangta siangpahrang ih uk mi ram a si.

Babylonian, Babylon, Chaldea... Hi mi hmin pawl hi thleng aw in an hmang theu. Babylon cu khawpi a si.

(b) A thlengaw mi caan

Profet cabu pawl na zingzawi tik ah ... an nih khal biasai vek ih khat mi an si ruangah... pakhat ih sin pakhat zamrang zet ih na thlengthiam tul a si. Pathian hnen ih sin thuthennak a thleng ti in ringzet in an au rero lai can ah (Joel 3:14-16) a ralai ding mi a sunglawi zet mi uk nak ram thu ah hmakhat te in an sim mi an thleng (Joel 3:17-18). A bangaw mi bungcang sungah, Messiah ih a voikhat rat nak thu an sim rero lai ah semicolon(;) lawng dang in an nih cun a voihnih nak thu ah an thleng theu.

(c) Bawipai Ni

Bawipai ni tih mi hi nazi 24 sung lawng si lo in kumzabi in a rei. Thukhamhlun ah cun Pathian in Israel ih ral pawl a neh can (or) a minung pawl a hrem can kha a khiih hmuh. Thukham thar ah cun Bawipa ni ti mi in kum 7 harsat nak, Jesuh voihnih ratsal nak, kum thawngkhat uk nak, le nata bik can ih van le leilung a siat ding mi tiang a huap ih mithiang a lawr theh veten a thok ding a si.

(d) Khiih hmuh mi thuahhnh

Khiih hmuh mi thuahhnh ti mi hi na zoh duh, na thei duh men ding. Tih duh san sawn cu, hmailam ah ziang a cang ding (Prophecy) ti ih an sim mi kha tu ah le a hrekkhat cu a rak famkim zo men ding, cule a tanglai mi pawl cu a ralai ding mi ni ah a famkim leh ding. Tahthimnak ah Joel ih phuan mi 2: 28-32. Joel ih a phuan mi cu Pentecost ni, Messiah a zum tu pawl (Jew) par ih thlarau thianghlim burh mi in a hrekkhat a kim zo ih Jesuh a voihnih nak a ra ding ih mi hmuahhmuah hnen ah thrarau thianghlim a burh tik lawng ah a za ten famkim a si ding.

(e) Profet sual

Pathian ih profet pawl lawng si lo mi profet tla an rak um. Cu pawl cun sual can ah si seh do awk nak a um can khal ah daih nak le thansoh nak ding lawng an sim theu. Asinan her dang lam nak a um cuang lo.

Thukhamthar

1. Thuthangtha pawl

Thuthangtha cabu pawl hi mi ih theihbik mi le nel bik mi a si. Si hman seh la zum tu mal te lawng in a sim duh mi le a huap zat an thei.

Hi cabu pawl in Jesuh ih thuhla pawl a sim theh tum lo. Antumkhal le an sim khal le an theh thei cuang lo ding (21:15). Bung 84 in Jesuh Khrih ih kum thum sung a tuahtuan mi thuhla pawl a sim. Cang 89 ihsin 84 in a sim. Bung 28 in dung ta bik Bethany a thlen ni le a hrekkhat thil cang mi pawl cu thuthangtha 1,2,3 ah kan hmu thei. Mi 5000 rawl a cawm mi cu anpali ah kan hmu thei. Thil cang mi pawl hi a sangsang ten a um thluh lo, a peh aw thluh lo. A cang mi thuhla pawl ih tikcu can vek in rem an si.

A cang mi thil pawl hi peh tleih naknei in a sangsang ten an um ve ringring lo.Cu pawl tla cu:

A sangsang te ih rem mi...a cang mi pawl ih tikcu le can zoh in rem an si.

Caan zem le pek daan...(Mtt8:1-17) ih mangbang za pali hi hmin sin aw.A pakhat nak ah, Jesuh Khrih a taksa ruangpi thawn aum nak ah timi in leitlun ih a um lai thu a sin duh, a dam lo mi Israel pawl a tuamhlawm hai.A pahnih nak ah,Jesuh cu a taksa ruang pi a ra lo nan Gentel mi pakhat a dam ter.Piter nupi ih nu tidam a si lai ah cun Jesuh cu a mah taksa thawn a um.Neta bik mi bur pi a dam ter.Hi mangbang za pali pawl in Jesuh Khrih lei tlun ih hna a tuan mi pawl, zaangfah nak can sung ih tihdam nak a hna tuan pawl fiang te in a lang er.Jesuh a voi hnih rat nak ah Israel mipi pawl cu hmunkhat te ah hui khawm an si ding ti mi in a thlun ding. Cumi theh cun kum 1000 uk nak sung ih hna a tuan dan na hmu ding a si.

Nuncan(or) thlarau lam... (Mtt 9:23-24) mithi atho ter ih mitcaw pawl khua an hmu zo.Tong thei lo pawl ih ka cu onsak a si zo.Mipakhat ih rundam nak a ngah dan vek a si lo maw.

Thuthangtha Johan sung ih thil cang thuhla cun Jesuh ih thu a sim mi (or) a tong mi pawl nhen ah a hruai hai.Tahthimnak ah (Johan 12:20-26)Greekmi pakhat in Jesuh a va tong, cu mi cu, rundam tu cu faanghum thawn pehpar aw mi tong ding ah hma a hruai asi.

Thuthangtha	Jesuh	Hminsinnak	Rong(color)	Bungcang
Mate	Siangpahrang	Pawpi	Sendup	Jud 8:26
Mak	Saal	Cawcang	Sentleu	Saam 22:6
Luk	Minung	Minung	A raang	Thup 19:8
Johan	Pathian	Nimkau	Mepian	Exo 24:10

Kumzabi a rei hnu thuthangtha pali sung ah Jesuh a si nak vek ih thlir dan pali pawl tarlang ding ti mi cu hi lei tlun cangan tu pawl tuankhawm nak in a cang thei mi thil a si lo.Bible sung ih a tul mi thil hmuahhmuah cu Thlarau thianghlim ih hril mi an si.Tahthim nak ah, Mark le Johan sung ah sansiar nak a um lo.Saal le tan nak hmun nei lo mi Pathian Fapa hrang ah cu tivek a tul ve lo.Asinan Jesuh cu siangpahrang a si ti sim nak ah le minung Fapa a si ti sim nak ah cun a tul .

A cancan ah cun thuthangtha pawl ih ngan mi pawl hi bangaw vek an sinan a tak ah cun an bang aw lo.(Jn 2:13-25) sung ta vek in Jesuh Khrih ih biak inn thianfai nak cu hnatuan a thok naka si ti in kan hmu thei nan, Mahtte,Mak le Luk ah cun a cem nak lam ah a lang.

Thuthangtha cabu sung ta thuhla a bangaw lo nak hi an kalhawk ruangah a si lo.Thuhla an bet sal theu ruang ih cang mi sawn a si.Jesuh lupar ih an tar mi ca tlang a kim ten na thei duh le thuthangtha pali sung ih an ngan mi pawlkhawm aw la na ngah ding” Nazeret mi Jesuh, Judah siangpahrang.

Cu tivek ih a danglam nak a um tinten cu mi danglam nak in sullam le thupit nak anei ringring.Zohthim ding ah,(Mtt 10:24) sungah Jesuh cu zirh tu le Bawi a si ih kan nih cu saal le dungthlun tu kan si.(Luk 6:40) sungah kan nih zirh tu kan si ih zirh kan tummi pawl cu dung thlun tu hi a si.(Mtt 7:22) sungah zum lo tu pawl cu siangpahrang ih hnatuan tu tin a tar lang.Asinan (Luk13:26) sungah an nih pawl cu miphat tu pawl khawmnak an el ti thu a tar lang.(Mtt 18:12-13) sungah 99 thuanthu Pathian in thil fate par ih a ngaih ven zia a lang ter.A sinan (Lk 15:11-17) ah cun nun sir kan tul lo ti ih mah le mah a zum aw tu Pharises Pawl nunsim nak ah a hmang .

Thuthangtha cabu pawl pakhat le pakhat rual rem te si ding in angan tum tu pai hrang ah cun a tumtah mi a thelh a si. An bang awk nak par ah si lo in an danglam nak par ah a thupit nak a lang. Jesuh Khrih mi sen pi hnen ih hna a tuan nak cu phunthum in kan theithe i a si:

-Judea pawl hnen ih kumkhat sung hna a tuan nak(Jn 1:15; 4:54).

-Galilee pawl hnen ah kum 1 le thla 9 hna a tuan nak(Mtt 4:12-18:35; Mk 1:14-9:50; Lk 3:19- 9:5; jn 5:1-10-21).

- Perea pawl hnen ih thla 4 or 5 hna a tuan nak) Jn 10:22-11:57).

A hmai sa thuthangtha 3 cu synoptic (Hmutlang)tu ti in an ko, Ziangah tile an sim mi pawl a tlangpi thu in a bang aw.

John ih thuthangtha cu Autopti ti in an ko 90% hnak ih tamsawn a hman mi thil pawl, an tongkam in a sibik nak a lang ter. John siar lo a dang pathum pawl cu thuanthu lam huai in a cang mi pawl an khum ruangah ziang tin rundam kan si thei ding ti hi tam an tar lang lem lo. A dik a si, an Pathum ih bungcang pawl cun zum nak ih rundam kan si Jesuh ah, asinan a famkim mi rundam nak zirh nak thei ding cun Rom cabu na thlen hlan lo na hngak a tu a si.

(a) Olive tlangpar ih thusim mi pawl theihfel nak

Asile Mtt24: le 25 hi hmai sabik ih na siar mi kan ti ding. A sung ih a ngan mi thil a cang mi pawl in thinlung thatho nak, phur nak na nei ding. Cu vek thotho in na khawruah har mi a um ve ding. Thusuh nak phunphun na thinlung in na ruat ding. Zo si? Ziangtik ah? Ziang thathnem nak I pe ka nun nak ah?

Cu mi pawl theih thiam thei nak ding ah tawhfung pali a um.

(1) Cuih thu pawl cu Israel pawl hrang a si ih kohhran thawn pehpar awknak a nei lo. A taktak ah Olive tlangpar ih thusim nak ah kohhran a khiih hmuh tu pakhat te hman a um lo Jew pawl a khiih hmuh duh nak san pawl kha hmingsin aw.: Hmun thianghlim, Jerusalem biakinn asi; (24:15); Judea(24:16) Sabbath ni ah khual tlawng hlah(24:20).

“Hril mi” hi mi tongkam ruangah mangbang in um hlah(24:22,24,31). Hi tongfang in kum 7harsat nak sung ih hril a si mi pawl cu van ah kol an si zo. Cu vek thotho in 25:40 ih Unau pawl ti mi in Jew unau pawl a sim duh mi a si.

(2) Cu mi cu a ralai ding mi can pawl thawn a peh aw ko nan, a cang zo mi le a cang rero lai mi thawn pehpar nak a nei lo.

a. Kum sarikh harsat nak(24:4-28).

b. Jesuh Khrih a voihnih rat nak(24:30).

c. ram thuthen nak(25:31-46).

(3) Cuih thu sung ih hmuh mi thuthangtha cu (24:14) uk nak ram thuthangtha a si ih zangfah nak can ih an phuang mi thuthangtha a si lo.

Thuthangtha pakhat lawng a um cu mi cuzum nak in rundam kan si. Asinan tikcu le can a bang awk lo vek in thuthangtha ih sawh duh mi pawl an danglam ve men thei. Thukham hlun ah cun pathian ih hmuh mi le sim mi pohpoh an zum ah cun rundam an si. A tu kohhran san ah cun zum nak in Jesuh ah rundam kan siih in tiam cia vek in a ra sal ding ih van ah in hruai ding ah cun a mah Jesuh Khrih na zum a sile rundam na si ding ih hi lei tlun a rat sal tik ah 1000 uk nak ram ah hruai lut na si ding. Cu mi cu 1000 uk nak ram hrang ih thuthangtha a si.

(4)Cuih thu cu Jesuh uk tu si ding ih voihnih rat sal nak thawn a peh aw ih thianglawr thawn ziang hman akeh aw lo.Jesuh rathlan ah minung thinlung bang ter tu, tih nung za thuthen nak a thleng cih ding ti hi a si.Thawhsal nak lam a khih hmuh lo.Mithiang a lawr hlan lo van ah tihnung za hmingsin nak a um lo ding.Thianglawr nak ah thuthen nak a umlo ding.Thawhsal nak ti mi hi a thupi zet mi thianglawr nak ih phenthlama si.

(24:40-41) sung ih lak soh a si mi pawl cu thuthen nak tong ding in lak soh mi an si.A tang tu hmuahhmuah cu uk nak ram ah an lut ding.Hi mi cu thianglawr tik ih a cang ding mi thawn a linglet mi a si.(25:3) sung ih fala aa panga in rundamnak a nei tu kum 7 harsat nak sung ih um ding Jew pawl a sim duh mi a si.Fala fim pawl cu, Jesuh voihnih nak rat tik ah a um ding mi mopuai nak ih rat el ve ding mi Jew zum tu pawl an si.

Olive tlangpar ih thu a sim mi hi Israel ram lawng thawn pehpar aw mi an si ti in a san kan let ruangah hi mi thu cu kan nih thawn pehpar nak a nei lo tin a si lo.Nineta bik can ih um kan si, Jesuh rat nak can a nai zia, raling te ih kan um a tul zia, cu le mi tampi rundam si ih Pathian thihheng nak ih sin an luat thei nak ding ah thuthangtha sim a tul zia in theih ter a si.

B.Bible sung ih cati sen thawn ngan mipawl

A netabik ah, Jesuh Khrih ih tongkam pawl cati sen ih ngan mi pawlkhal an tumtah mi an thelh a si.An thil ti dan hi Jesuh ih tong mi pawllawng hi a thupi le thawk khum pi a bang. Bible thawkkhum nak ah degree deuh le deuh lo ti a um lo.Bible cu a thok ih sin a cem nak tiang Pathian ih thawkkhum mi a si(Ziangkhal le, Jesuh ih tongkam nahawl,na zingzawi a si le ca tisen ih ngan mi bible in tampi a lo bawm ding a si).

(2) Dungthlun tu cabu(Acts)

J.B Phillip in “a cang rero mi kohhran tleirawl” ti in hmin a pe.A tha zet mi thulu a si ih cu ti vek in na ruat ve ding ti ka bei sei. Cuih thulu cun thaten a tar lang.

A sung ih a um thuhla pawl cu Jesuh Khrih van a kai ni ih sin Pual thawng a voikhat tlak nak tiang AD 30- 63 kum 34 a rei mi thuhla pawl ngan khawm mi a si.

Pita cu bung 1: 12 sung ah a thuk zet ih cangvai tu a si ih cu mi theh ah Paul in a lai ih sin a cang vai ve.Hi ca bu in thuanthu pawl famkim zet in a sim or a tar lang lo.Asinan kohhran hmaisai pawl an thlarau thazaang a cak nak ding ah thlarauthainghlim ih hril mi pawl lawng ngan khawm mi a si.

A thupi deuh mi thuhla pawl cu a tanglam ta vek in then an si:

AD 30-37- Jesuh Khrih lakso nak ih sin Stephen a thih ni tiang(1-8).

AD 37- 40- Sual a pianthar nak ih sin Jerusalem ih voikhat a rat sal nak tiang (9)

AD 40-42- Cornelius pianthar nak ih sin Paul Antioch ih a thlen ni tiang (10-11).

AD 44- James a thih nak ih sin Herod thih ni tiang (12)

AD 45- 47- Paul a voikhat missionary khul tlawn nak (13-14)

AD 48 – Paul missionary kal lak ih a rei mi can le Jerusalem Council khala tel(15)

AD 50 -54- Paul a voihnih missionary khual a tlawn nak (16-18)

AD 54 -58- Paul a voithum nak missionary khualtlawn (19-21)

Ad 58 – 60- Paul Caesarea thawng a tan nak (22- 26).

AD 60 – 63- Paul Rom khua a tlawn nak le thawng a tlak nak(27-28)

Thuthangtha cu Jew pawl hnen ah sim hmai sa a si ding, cu mi theh le Gentel pawl hnen ah sim a si ding ti ih Jesuh thupek a famkim nak thu cu dungthlun tu cabu sung ah an tar lang (1:8).Bunghmaisa lam ih mipi cu Jew pawl an a si.Asinan Pathian ih minung tam sawn in a thunung an hnawl ruangah thuthangtha cu Gentel Pawl hnen ih sim le phuan nak a si. Thuthangtha, I srael pawl hnen ih a tlan nak cu 28: 28 ah tha ten a khum a si.

Thlengawk nak cabu ti in tla an ko rero theu.Ziang ah ti le daan san ih sin kohhran san ah Judah biak nak ih sin Khrihstian biak nak ah ti in a theng aw mi pawl hi cabu in a khum theh ruang ah an ko nak san a si.

a.Thlarau thianghlim co hlan nak

Dungthlun tu cabu sung ah zum tu pawl phun li kan hmu thei.Asinan thlarau thianghlim an co hlan dan thawn pehpar aw mi an thuhla pawl zoh vivo tik ah thil a phunphun ruang ah thlarau thianghlim an co hlang dan pakhat hman an bang aw lo ti cu kan hmu thei a si.

- (1) Dung thlun tu 2: 38 ah Jew pawl cu an nun sir aw in tihnim nak an lak tik lawng ah thlarau thianghlim an co.
- (2) Dungthlun tu (8: 6; 12- 17) sungah Smaria pawl cun an zum. Cang 6 ih tihnim nak an lak, cu le dungthlun tu pawl in an par ah kut a pharh lawng ah thlarau thianghlim an co.
- (3) Dungthlun tu 10: 44- 48 sung ah Gentel mi pawl cu an zum le ve ten an co.Thlarau thianghlim an co hnu lawng ah tihnimnak an co.
- (4) Dungthlun tu 19: 1-6 sungah Johan ih dung thlun tu hrek khat pawl cu an zum cang 4, tihnim nak an lak cang 5, Paul in an par ah kut a pharh lawng ah thlarau thianghlim an co.

Tu lai ah a pathum nak a si...zum, thlarau thianghlim co hlang, cu le ti hnim nak lak hi a si.

(b) Dungthlun tu ca bu tulai rundam nak

Tu san ih a cang leuhleuh mi a sangsang te ih feh dan cu bung hra nak ah a um.Israel pawl in rundamnak thuthangtha an hnawl ruangah cuih thuthang tha cu Gentel pawl hrangah a cang.A sangsang te vek in (1) zum (2) Thlarau thianghlim co hlang hnu lawng ah(3) Tihnim nak lak.Ziang mi a si pei tu san Jew pawl hragah?Gentel pawl thawn a bang aw.Israel cu rei lo te sung hnawl mi an si ko nan a tu ah cu “ danglam nak a um nawn lo” (Rm 3:22b).

(b) Thlarau thianghlim ih huham thiltih thei nak

Dungthlun tu cabu sung ih in zirh duh mi pakhat cu thlarau thianghlim ih huham thil tih thei nak hi a si.A hril mi vek in a cang vai, milai si nak ih dotheih mi a si lo.A nih cun a danglam zet mi thil tih dan pawl a hmang ruangah zo hman ih kham thei rual a si lo, mi tam pi ih tih soal mi theu cu thlarau thianghlim kham le pungsan pek an tum theu nak hi a si.Thlarau thianghlim hmin sin nak pawl thli, thaw, tidai, meisa mero tla an si.Kan zoh mi pawl hi dung thluntu sung ih kan hmuh mi thlarau thianghlim hmuhsak nak pawl an si.

(3)Cakuat pawl

Cakuat pawl zingzawi nak ih ropi zet mi tawhfung pakhat cu zum tu pawl nun nak ah ziang si a sawh duh, zum tu pawl tuah mi ah ziang si a sawh duh ti mi a dang te ih ret thiam,zoh tiam le then thiam a si.Rom, Efisa, Kolosa ca kuat pawl hi cutivek ih rem mi an si.Bung hmaisa lam cun si nak a sim a duh ih, bung neta lam ah cun tuah tuan ding mi a sim theu.”Jesuh sung ah “ ti mi in kan si nak a sim ih “Bawipa sung ah “ ti mi in kan um nak ding hmun a sim.

A tul rori mi le a thu pi lo mi kha then aw ter aw.(Rm 14:5) sungah Paul in “ an mah ciar in an thinlung sungah fiang ter ta hai se” ti ah a ti.A ti duh mi sawn cu mah hrang ih duh hril nak a si.

Ruah dan phunphun or a danglam mi ruah nak hrang ah hmun a um a si.Asinan nan Apostle cun a hram pi a si mi zum nak thawn pehpar aw in a sim lo. A bang aw lo mi nuncan ziaza thawn pehpar aw in a sim mi sawn a si ih cu pawl cu thil tul zet a si lo.Bible in thukam thawn pehpar aw in a sim tik ah mi pakhat ih ruah nak hrang ah hmun a um lo.Asinan a thupi lo zet mi hrang ah le ruah nak a phunphun hrangah hmun a um.

Korin pawl hnen ih kuat mi sungah Paul in hi tin a sim; “ cuticun ziangbang tluk lamzin a va si khal le laansuak thei nak ding ah mikip hnen ah an nun dan vek in ka nung vivo” (I Kor 9:22b).Mihlo pawl rundam an si thei nak ding ah cun Bible um tu dan pawl hnawl a tul ti nak a si maw?A tican cu cu ti vek a si lo.Pathian thu thawn a kalh aw lo mi can tha pawl a pek duh mi sawn a si.

Hmun dang ah khal hi tin a sim “Mithiang pawlhrang ah cun ziang hmuahhmuha a thiang theh” (tit1:15) ah a ti.Hi mi bungcang te lawng kan zoh ah cun ca thalo pawl, zuk thalo pawl, nuncan thalo pawl tla a thinghlim mi an bang.Asianan cu ti vek ti can pawl cu a sual mi a si.Hi mi bungcang in sual a si lo mi, a tianghlim mi nuncan ziaza pawl a sim duh mi a si.

Zum tu pawl cu daan tang ah an um lo nan, thukham thar sungah cun thupek pawl thlunding ah a forh.Ziangkhal a si le cuih thupek pawl cu daan tat duh ruang ih pek mi si lo inzum tu pawl nuncan ziaza tha an neih theinak ding ih khih hmuh tu sawn a si.

Thulun nak ti mi hi kan taksa ruang pi ih a tek a si ti kha kan hngil lo pei (Hosea 6:3; Mtt 13:12).Hi mi cu minung fimthiam nak ih ngah mi a miat si lo in thulun nak ih ngah mi a miat sawn a si.

A hrek thu dik le thu hman pawl cu minung theih nak in a ban lo, theihthei rual a si lo ruangah zum nak thawn cohlan tulmi khal a um.Tahthim nak ah thumkom Pathain; a rual aw mi Jesuh ih Pathian sinak le minung si nak; hril cia nak; le minung lam ih tuahtul nak tla an si.

A siar mi bungcang kha thaten siar aw la hmin, ai awhnak hman mi pakhat ah na thin lung pe aw.(Efi 2 sung ih” nangmah” cang khat le pahnih ti mi cun Gentel zum tu pawl a khih hmuh mi a si ih cang thum sung ih “kan nih” ti mi cun Paul Jew zum tu dang pawl a sim duh.(I Jn 2:28) sung ih “ nan nih “ (Ca siar tu) a mah thawn nan peh zom awk nak ah cun hmun ringring ko uh; cu ti cun a mah a rat tik ah ral that nak in kan khat ding ih a ra thlen ni ah ning zak in kan ca ngan tu or dungthlun tu pawl relh re ro a tul lo ding.

Thla rau thianghlim in tong fang dangdang a hman tik ah, a tican pawl tla a tlang pi thu in in an thleng aw ve.Tahthim nak ah, zum tu pawl cu nauhak vek kan si, a tong fang hman mi a bang aw lo.Nauhak ti mi cu Pathian inn sung sang ih tel ve a si ih fapa or fa tih mi cu tleirawl vek ih zoh mi a si.Ca kuat pawl ih thuanthu a si mi dungthlun tu kan siar,kan zir le kan zingzawi lawng ah kan zir mi cakuat pawl par ah hlawk nak kan ngah ding.(Kal 2:1-10) cu (Att 15:1-29); I le II Timothy cu Act 16 ah an thuanthu kan hmu thei.

Rom hleikhat theih fiang nak

*Hi bung hi mi theihdan hnak ih a thupi zet bung a siruangah a hlei ce ih kan zohnak tla a si.*Pathian ih khawkhan dan a hleice in Israel mi pawl ih hmailam can theih nak ding ah fel te ih tuah mi Rom 11 ih a ti can cu a thupi zet mi a si. Cu mi pawl theih thei nak ding ah tawhfung paruk a um:

(1)Cang 1 le 2 na zir tik ah “ a za ten, pumhlum” ti mi tongfang hi na ruah nak ah rak bet aw.A thuhlawm pi in a dil ruangha Pathian in a mi pawl a hnawl hai a sinan “ pumhlum” in a si lo. A mah paul ih si nak zoh in a theihteih a si.

(2) cang 11 nak na zir tik ah “dungta bik ah “ ti mi tongfang kha na ruah nak ah rak zem bet aw.Israel mipi pawl an tlu an bah ti cu Paul in a pom a sinan an bah or tluk kumkhua lo ding ih dung ta bik khal a si lo.Hmun khat te ah lak khawm an si leh ding.

(3) Cang 13- 24 sungah Paul cun Gentel mi pawl hnen ah thu a sim, Pathian ih kohhran mi pawl hnen ah a si lo ti kha cing ringring aw. Hi mi bungcang sungah kohhran ti mi na siar ngah a si le, Rak hnawl men aw.Run dam mi hrang ah kohhran mi pi pawl cu tacik khen an si ti mi cu a cang thei mi a si lo(Efi 4:30).

(4) cang 17-24 sung ih a tha mi olive kung in kumzabi tamtak can tha sunglawi a nei tu pawl a sim, Israel ram cu a si lo ti kha na hngilh lo pei.A thupi zet mi pakhat a si.Pianphung tek mi pawl cu Israel mi pawl an si ih hram lak ih Olive teek pawl cu Gentel pawl an si.Israel cu Pathin ih hril mi Olive thing ih pianphung teek an si.Asinan can tawite sung hnawl an si, Gentel mi hrang ah cun can tha sung ih um an si.A tu Pathian ih tumtah mi cu Gentel mi pawl kawhsuak hi a si (rundam) (Att 15:14).

Olive kung in Israel a khih hmuh na ti a sile Israel sung ih sin Israel a thanglian, I srael sung ih sin Israel a hnawl, Gentel cu Israel thawn a peh aw, Israel sung ih sin Gentel ngawl an si men thei.Israel cu Israel thawn an peh aw sal.

(5)Gentel pawl an kim tik ah cang 25 tih mi in thiang a lawr a si tik ah Jesuh ih mo a si mi Gentel pawl lak soh an si ding ti mi a khih hmuh a si.Cu le Pathian le Israel a peh zom nak a thar in an thok sal ding.

Gentel pawl ih can ti mi tahwn na rawi lo pei (Lk 21:24).Hi mi in a tu ih kan din hmun le Israel pawl Gentel kut tang ih an um lai thu a sim.Cuih can cu Jesuh voihnih rak nak can thawn a nai aw zet.

(6)Cang 22 nak na thlen tik ah na ruah nak ah “ a zum tu pawl” ti mi tongfang kha rak bet aw.Israel lak ih sin a zum tu hmuahhmuah cu rundam an si ding.Israel ram sungih zum lo tu pawl cu Jesuh A thu neih nak thawn a rat sal tik ah a siat suah hai ding ti in bungcang dang khal ah kan hmu thei.

4.Thuphuan

Bible sung ih a har bik mi cabu a si ih Pathian hnen ih sin rami tongkam or hmuhsak ti in tla an ko.Zum tu pawl ih an hril theu mi cabu khal a si.Mitam pi in an duh zet ruangah mangbang ding a si lo, ziangah ti le a sungih a um mi pawl cun mi thinlung a khoih ih theih duh nak thinlung a pe cu le a mawizet mi cabu a si ruangah mi tam pi in an duhzet nak san a si ih, duhding tlak cabu khal a si.

Cabu menmen a si lo mi thuphuan ca bu on nak ding ih a tul mi tawhfung pawl tla cu a tang lam ta vek an si.

(1) A hmaisai bik ah hi cabu hi thuthen nak thawn a khat mi cabu a si ti kha na theihfiang a tul.Bung 4 le 5 vek in biaknak hrang ih a mawizet mi thuhla pawl vorhkhat mi a si.

(2) A hmailam bung 3 sung ah Jesuh cu kohhran sungah cipciar tak ih thuthen tu a si ti a sim.Thuthen nak cu Pathin ih inn ih sin a tan ding ti mi in a kim ter zo a si.

Kohhran pasarih hnen ih cakuat mi pawl cu a tanglam ta vek an si.

*Hi kohhran pasarih pawl hi Johan san lai ih a um ngaingai an si.

*Kohhran san cu Pentecost ni ih sin thianglerw tiang a si.Himi hi khristian thuanthu fehdan thawn a mil aw mi a bang.Bung 4 ihsin a cem nak tiang kan zoh tik ah leitlun ah kohhran a um dah ti mi voikhat te hman a tar lang lo.

(3)Thuphuan 4:1-19:5 tianghi a thupi zet mi bubgcang pawl an si.Kum 7 harsat nak sung ih Pathian thu a then dan ding pawl thawn a peh aw mi a si.Thuthen nak pawl tla cu:

*Tacik pasarih

*Taw tawrawt pasarih

* Kheng pasarih

Tacik, tawtawrawt, kheng cun kum 7 harsat nak ih a cem nak lam le Khrih uk nak ram on nak ah a lo hruai ding a si.thudang tamzet cu thuthen nak pahat le pakhat karlak ah zep in a um.

a. Tacik khen a si mi Jew mithianglim 144000(7:18)

b. Kum 7 harsat nak sungih Gentel zum tu pawl (7:9-17)

c.A cakzet mi le vancung mi le cabu fate(10)

d. Theihpi tu tetti pahnih(11:3-12)

e.Israel (nunau) rulhreng(12)

f. Sahrang pasarih(13)

g.Zion tlang par ih Jesuh le mi 144000(14:15)

h.Van cung mi le kum khua daih thuthangtha(14:6-7)

i.Babylon tlu thlang ding ti ih thu than nak(14:8)

j.Sahrang bia tu pawl hnen ih ralrin thu(14:9-12)

k.Rawl khawm caan(14:14-20)

l.A siat ral ding mi Babylon(17:11-!9:6)

Thuphuan sungih thuanthu pawl hi a sangsang te ih rem mi a si lo.

4.Bung (19:6-22:21) hi kum saraih har sat nak thawn a peh par aw a si.

a.Jesuh khrih voinih a rat nak

b.Kum thawng khat Jesuh uk nak ram

c.Tohkham rang thu then nak

d.Kum khua um nak ding ram

5.A tlang pi thu in,a tlun le tang ih a peh par mi thu le bible bung cang dang ah hmin sin nak vek in a ti can an let lo le,kan hmuh mi thu la pawl hi a si nak vek cekci ih laak a tha.Vei tam pi a thu hlawm sung ah a ti can cu sim fiang a si theu.

a.Arsi pa saraih cu kohhran pa saraih ih van cung mi pawl an si(1:20)

b.Sui mei sa vaan nak pa saraih cu kohhran pa saraih a khik hmuh (1:20)

c.Rul hreng khuasia or Satan a hmuh sak(12:9).Hmundang ah cun,athuhlawm pi ih sin a tican hi tih fiang ter a bang theu.

a.Raang sen cun do awk nak a khih hmuh (6:3-4)

b.Tacik pathum nak in rawl tampi a sim duh(6:5-6)

Bible bungcang pawl khal in a tican hi simfiang thue.Tahthim nak ah 13:2 sung ih Tlavang, Vom, Pawpi pawl cun Greece, Persia Babylon ih uk nak ram ti in Daniel bung 2 le 7 ah a sim.Ti pi thuanthum sung ih a suak mi sahrang pawl in a sualzet hi ram pawl ih hmuihmel an keng.

(5)Bible ih simfiah lo mi bungcang pawl cu a tican sim lo in, a famkim ding tikcu can hngah hi a tha bik.A tik cu can a thlen hlan lo theihfiang a theih loh ding mi thuhla pawl bible sungah a um.

Thuhar um nak hmunram

Minung pungsan or a sersiam a si ve mi rannung pawl

Voitam pi minung ih pumpi tek pawl cu Pathian in a nei ve tiin puh a sitheu.”Bawipa in mi ding pawl cu a zoh ringring hai ih an au nak khal a thei” (Saam 35:25).”A thlathawn a khuh dingih, a lo kilkhawi nak sungah na him ding”(Saam 91:4a).Thlarau a si mi Pathian in, mit le hna nei lo, cu le thlam le pungsan khal a nei lo.Kan fiang thei nak ding ih hman mi an si.Cu cu hi tin tla an ko,minung pungsan

Minung pawl ih umdan ziaza vek in bible in minung tongkam a hmanng theu.Tahthim nak ah “ Pathian a sir aw” ti mi tongkam kan hmuh tik ah Pathian in sual a tuah ruangah a riah a sia ti nak a si lo.A “sir aw” ih a tican cun minung in thulun nak ih sin thulun lo nak lam a pan tik ah Pathian khal thlasuah pek nak ih sin thuthen nak lam pan a tul theu ti nak a si.Tongfang dang kanhmanng a si le minung pawl an thlengawk bang tuk in Pathian khal a si nak a thleng aw ve(Minung pawl an thlengawk dan thawn mil ding in a um).Cu mi cu Pathian a sir aw kan tih theu mi cu a si.NJKV bible sungah cun “ a sir aw” ti hmanng lo in tu san hrang ih a tha sawn ding mi” thum, nemter” ti mi tongfang a hmanng.

Pathian ih a si nak ciah cu mitthawn hmuh theih a si lo nan pungsan nei in minung hmai ih a lang nak cu “theophany ti in an ko.JesuhKhrih nau te vek in a suah hlan, mi hmai ih a lang awk dan pungsan cu” Christophany ti in an ko, a san cu ,Jesuh Khrih mi hmai ih a langawk dan) .Thukham hlun sung ih “ Pathian ih vancung mi” ti mi cu Jesuh khiih hmuh mi a si(Gen 16:11- 13; 31:11,13; Exo 3:2,11; Jud 6:21-22;13:18;Hos12:4-5;Gen32:30).

Pathian ih lungkim nak

Pathian ih lungkim mi lawng tuah ding in a tu le tu a sim theu ti mi in (I sam 16:14) vek ih a harsa mi bungcang pawl kan theihfiang nak ding ah tampi in bawm a si.”...Bawipa fial mi khawsia in a hrem”.(KJV bible ah cun Bawpa hnen ih a ra mi thlarau sia) ti in a um.Pathian hnen ih sin thlarau sia a ra thei lo a sinan a fial thei a si.Satan in Jod ih neih mi hmuahhmuah long theh hman seh la Job in hi ti in a ti” Pathian in a lak sal theh” (Job 21:21b).Isaiah sungah Pathian in “ thlasuah nak le thihhlo harsat nak tuah tu ka si” (Isa 45:7) ti in a ti.Ziang ah ti le thihhlo harsat nak thleng ding a siang ruangah cuih thihhlo harsat nak cu a mai tuah mi vek ah a cang ti nak a si.

A pahnih nak aiawh tu

Mi pakhat ih tuah ding mi cu midang in aiawh an tuah sak khal le a mai tuah mi ti in kawh a si theu. Joshua in camsiat nak le thlasuah pawl cu Israel mipi hmai ah a siar ti in (Josh 8:35) in in sim.A sinan danpek sal nak sung lam kan zoh sal a si le Levi pawl in Joshua ai ah an tuah sak ti kan hmu thei a si(Deut 27:14).

Pathian le Minung hnatuan dan

Pathian thu a si mi bible an zir vivo le a danglam mi Pathian le minung an kom awk dan nahmu ding a si.Pathian in a mai tuah ding mi cu a tuah fel vek in minung khal in a tuan vo a tuah fel a tul.minung in Khatlam le khatlam a rem awk dan ding kha a zoh thiam a tul a si. (Efi 1:4-5) sungah Pathian in mi a hril dan kan hmu thei vek in (Johan 3:16) sungah minung lam ih tuah ding mi tuanvo a um ve.Pathian in mi a hril vek in minung khal in a mah Pathian hril a tul ve.

An hnatuan dan cu rundam nak thu ah khal kan hmu thei. Bawipa cu in rundam tu a si (Efi 2:8-9). Ka nunnak ah Jesuh cu in rundam tu a si ti ih zum nak thawn kan co hlang ding can cu ret a si ti cu bible le nitin kan hmuh ton mi in in sim a si.

In kil ven nak thu ah khal a hmuh theih a si. Zum tu pawl cu Pathian huham thawn kil ven mi an si(I Pet 1:5); cu mi cu Pathian lam a si. A sinan zum tu “ zum nak thawng in” ti mi cu minung lam a si.

A mah Pathian lawng hi a si in ti thianghlim ter thei tu(I Thess 5:23), a sinan thianghlim ten um ding in thu pek mi kan si(I Pet 1:15-16).

Hnatuan nak ah khal kan hmu thei.” Bawipa in inn cu a sak lo ah cun, inn sak tu pawl ih hnatuan nak cu a lak a si” (Saam 127:1). Hinah ah Pathian lam le minung lam a tel dan ol le fiangte in kan hmu thei. Tahthim nak kan lak mi pawl ih sin kan zir ding mi cu” A bang aw lo mi pahnih khal rem aw ding in tuah tumhlah! A kalh aw mi pahnih kha co hlang sawn aw”.

Thudik

Thuanthu za ten zohhnu lawng ih theih thiam a theih mi thudik a um theu. Cu ti vek thu sung ih sin cangkhat lawng kan lak tik ah Tulsam a nei mi or a famkim lomi vek ah an cang theu. Nauhak hmuahhmuah si lo in nu le pa thu a ngai tu lawng kum rei pi an nung (Efi 6:13) ti mi hi a tlun le tang ih pehpar mi thawn kan zoh ah cun a tlang pi thu ih a dik mi a si.

A tican simfiang nak tawfung

Bungcang pakhat in a tican simfiang dan pakhat lawng a um ti khan a cing ringring pei. A sinan cu mi bungcang cun hmun khat or hmun tampi (kan nunnak) ah thazaang a lo pe thei ih nun a lo sim thei.(Job 23: 10) kha tahthimnak ah kan zoh ta ding, “ I hnicksak a si le sui vek in ka thianfai zia kha a thei ding”. Job cun hi ti in a ti Pathian hmai ih hnicksak tong mi ka si ah cun thurel cak nak ah mawhnei lo ka si ding. A nih cu miding fel soal nei lo si hman seh la a rualpi pawl in a tuar nak cu a soal nak ruangih tuar mi a si an ti.(Job 23:10) ih a tican sim fiang dan cu a si. A sinan cuih bungcang cu kan nunnak ah hnicksak nak kan tuar ruangih kan ngah mi hlawk nak ti in tla kan la thei. A rualpi pawl in a nuncan ziaza an er a si. Sui er tu cun sui par ih a hmel a hmuh hlan lo sung hnawm pawl a thiangfai ter theu a si.

Khur le ram thawn peh tlai in a cang mi

Bible hi Israel ih khur le ram thawn pehtlaih aw ih ngan mi a si. Saklam a ti tik ah Israel ih sak lam ti nak a si. Cuih hmun le ram ah cun mangbangza a si mi nikhua a um. Lei lung an ti tik ah bible ih hmun le ram a si mi Mediterranean leilung , hmun le ram hi a si. Paul in thuthangtha cu leitlun hmun za kip ah a thleng zo a ti tik ah(a mai san ah)(Kolo1:6), kan nih in a tu leitlun ih a um mi ram fa tete a si mi Aztecs Incas ah khal a thleng zo ti in a thleng zo ti in a tican lak ding a si lo. A sim duh mi sawn cu Israel ram ah a thleng thu sawn a si.

Khrih thuthawn a khat mi cathianghlim

Bible ih hmun tinkim ah Bawipa Jesuh thu hawl ding kan si. Jesuh in Jew mi pawl hnen ah ca thianghlim in a mai thu a sim ti ah a ti(Jn 5:39). Dungthlun tu pahnih thawn Emmaus lam pan ih an feh lai ah Jesuh in cathianghlim sung ih a mai thu an ngan nak hmuahhmah kha a hnen ah a sim fiang(Lk 24: 27).

A dang ruah ding mi

Bishop Middleton in hi tin a sim, Thlarau thianghlim ti mi hmin hmai ah “ the” mirang tong ti mi Definite Article a um ah cun thlarau thianghlim (a minung) a sim duh , a sinan cu ti vek a um

lo ah cun a hnen ih sin a ra mi laksawng a sim duh ti ah a ti.(Jn 20:22) sungah Jesuh in “ thlarau thianhlim ra co uh “ ti ah a ti.(bible tonghram pi thawn ngan mi ah cun article a si mi “ the “ a um lo). A tih duh mi sawn cu minung ruangpi si lo in a hnatuan pawl rak tep cia uh ti nak a si.Penticost ni tiang thlarau thianghlim an co hrih lo.

Bible sungih um mi hmuahhmuah hi sim sal mi hli an si ti theih a tul. Cule mi tongkam or an ngan cia mi ca an lak mi hmuahhmuah hi a dik thluh lo.Minung fimnak ih tong mi pawl (Job 42:7) le khuasia, khuavang pawl ih sim mi thudik pawl hi thlarau thianghlim ih thawkkhum mi a si ti in kan ngan ding a si.Bible in a ti” Pathian a um lo ti vek tongkam cu “miaa pawl ih tong mi a si.

Bible sungih tongfang pawl hi an ngan tik ih a um hrih lo mi thil pawl ngan nak ah a kaih aw zet mi tikcu le can vek ih a thlengaw thei mi tongfang pawl an si.Ezakiel ih sim mi thal cu hriamnam thawn ral do awk nak a si.A sinan Ezkiel ih hman mi tongfang kha a puak thei mi pukpi cerek ti in tla a lak theih a si.”Mawi le nemzet ih ngan mi biaza bang in a thup aw mi le theih a har mi tongfang remdan cun hmuh ton thar mi thu pawl thawn khatlam le khatlam rem cang aw ding in timtuh cia mi a si” ti cu Pierson khal in a lung a kim ve.

Sim hmaisai cia or telh cia ti mi cu minung le thilri pawl a rak um or Pianhlan ih thusim nak ah theihcia ti nak a si.David in (Samm 5:7) ah biakinn thu a sim zo a sinan biakinn tandin ni tiang a nung lo.Thukham hlun kan hmuh fiang theinak ding ah thlem nak pawl kan do a tul.

Thukham thar zum tu pawl vek in thukham hlun zumtu pawl in bible an nei lo ti kha na theih a tul.Cuvek totho in thlarau thianghlim in a um pi ringring lo.A bangaw lo mi nuncan ziaza tuah le neih cu kan sian a tul, a sinan soal tuah nak ah a si lo.Pathian in a lungkim lo nak thuhla tapi a khum ih in pek ruangah kan ralrin thiam a tul.Hlanlai pu le pa pawl cun nupi tam pi an thit. Cu ti vek thuhla pawlkhal rin um tak in ngan theh a si, A sinan nupi tam pi thit hi Pathian ih lungkimmi a si lo.Pathian in Adam hrang ah nunau Eve pakhat lawng a tuah sak.tih nung mangbang za sualnak a phunphun khal a telh cih, cu pawl cu thinlung phur nak ding ah si lo in, thit ve ding ti ih thinlung thleng ding ih telh mi a si lo.

Ne ta bik na theih ringring ding mi cu thu lun nak hi thlarau lam theih nak ih ruang pi tek a si.A thunung ah thu lun nak na nei deuhdeuh le thlasuah na ngah deuhdeuh ding a si.

Bawmtu tha pawl

Khiihmuh tu tongfang khawm

Khristian zirh nak ih mi lar saya pawl in bible zirh nak ih a tha zet mi tawhfung ti ih an sim theu mi pakhat cu” Nangmah, na bible, thlarau thianghlim, le khiih hmuh tu tongfang khawm ti hi a si”.Pakhat nak ih sin pathum nak tiang cu zum tu pohpoh in an lung a kim ding. A sinan ziangruang ah Concordance hi a thu pi zet.

Bible siar tu pawl cun concordance hi nan thei ko ding concordance ti mi cu tongfang pawl a,b,c ti ih a sangsang te ih ret mi ca bu a si.Kan hawlduh mi tongfang pawl le catlang tawi tete pawl ih umnak khiihmuh thei ding in a sangsang te ih rem mi a si.Mirang bible a si mi KJV,NKJV, NASB, NIV le bible dangdang ah khin a um theu.

Bible cang hawl dan

A lar zet mi concordance hman dan cu, miih sim mi, rel mi, kan zir mi bible cang ih um nak na theih lo tik ah concordance cun a um nak a lo khiih hmuh thei ding a si. Thuthim nak ah kan dung zarpini Sunday school ah “ Pathian le minung kar lak ah Pathian pakhat le rem nak tuah tu pakhat a um” ti mi bible cang nan zir kan ti ding.Strong ih tuah mi concordance sungah kan hawl tlang ding.A lar zet mi hmin pawl ai awh tu hmin pawl, sun, zan ti vek tongfang pawl ti vek a si mi hman a mal mi tongfang kha hrih sawn aw.Hman a mal mi tongfnag cu “ rem nak tuah tu” ti mi hi a si” Rem nak tuah tu (Mediator) ti mi catlang na hmu tik ah cu mi tongfang cu thukham thar ah voi sarih an hmang ti in tla na hmu ding.Ral ring ten cuih um nak na hawl a si le (I Tim 2:5) ah a um ti

cu concordance cun a lo ssim ding a si. Cuih concordance ih na vorhlam cangan nak hmun ah 3316 ti mi nambat na hmu ding- concordance ih dunglam ah thukham thar ih Greek tongfang pawl ti can simfiang nak thu lu na hmu ding. 3316 ti mi nambat cun rem nak tuah tu ti mi tongfang hi Greek tongfang ziangvek tongfang an hmang ti na hmu ding.

Young ih concordance cu mal te a dang deuh. Hi concordance ah a dunglam ah zoh sal a tul mi nambat a peve lo. "Rem nak tuah tu" cu Greek tongfang "Mesites" ih sin ra mi a si ti a lo sim hngal ding a si. "Remnak tuah tu" ti mi hrang ah Greek tongfang tampi an hmang ah cun, cuih cabu cun Greek tongfang ih hman dan pawl hmundang te ah a ngan ding a si.

Tongfang Zingzawi nak

Concordance cun bible sungih a thupi mi tongfang pawl ih hmandan pawl a sangsang ten a rem vivo. Cu mi in bible sungah cuih tongfang ih a thupi zia a lang ter. Zoh thim ding ah, biaknak, biak zo mi, biatu, le a bia ti mi tongfang hi voi zahnih lai a lang. Pathian biak ti mi tongfang hi bible thawkkhum tu hrangah (Thlarau thianghlim) a thu pi zet mi a si.

Bible tongfang pawl ih tican theih vivo nak ding ih an hman mi pakhat cu "A hmaisak bik hman dan" ti in an ko theu. A hmaisak bik ih hman dan le theih nak cun thil dang tuah le ruah nak ah a tang kai zet mi a si.

Zoh thim ding ah "Pathian bia" ti mi hi (Gen 22:5) ah hmaisak bik in a lang, "kei le ka fa pa cu Pathian kan biak ding". Rak zoh uh; Abraham le Isacc ih thuanthu a fapa rai thawi nak hrang ih hlan siang tu pa Abraham ih duh dawt nak a lang ter a si. Khristian biak nak ih a thu pi zet mi Khrih ih thinglamtah a mah theih ringring nak ding ih tuah mi Bawipa zanriah hi a si. "Abraham le Isaac hi Pa Pathain le a fapa Khrih ih phenthlam hmuh tu an si.

Tongfang hram pi

Mi hrekkhat in mirang bible KJV hi a tha bik le a hram pi tluk ah an ruat theu- Kumzabi tamtak, a liamzo mi can ah Pathian in a mai tongkam a si mi thukham hlun cu Hebrew tong le Aramiac thawn mal lai, cu le thukham thar cu Greek tong thawn thawkkhum mi a si ti hi zum tu pawl hnen ah sim a tha. Cu lawng ah ziangmi cu thawkkhum mi le khum lo ti cu an theifiang ding.

Thukham hlun le thar hi a bang aw lo mi tong thawn ngan mi a si ruangah tongfang dung ih aa sullam cu an bangaw lo ding. Greek tongthiam le thei lo hrangah Vine ih tuamhlawm mi thukham hlun le thar tongfang pawl ih a tican sullam fiang zet ih a lang ter tu cabu hi bawm tu le khiih hmuh lam hruai tu tha zet a si.

Mirang Pawl ih Greek Concoedance

1800 kum hmai sa lam ih a rahsua mi thangphawk nak pakhat cu thuktak ih bible zir hi a si ih cu mi cu George V. Wigram in a tul mi sum le pai a pe, a mailam hruai nak in 1844 ah a thok. George V. ih nu cun fa 19 a neih hnu khal ah "duh mi kan inn sungsang hi a tum tuk zo" ti in a pasal hnen ah a ti cuang lo, cu mi cun bible duh tu pawl di a riam ter zet a si. Ziangruangah a si pei? Ziang ah ti le V ti mi ih sul lam cu "Vicesimus" ti mi Latin tong a si ih "20" ti nak a si. Rom pawl ih nau hmin pek dan "Primus, Secundus, Quintus, Sextus, hi mi pawl hi hlanlai ih Rom pawl ih hmin pek dan a pe. A sinan ziang ruang ah vicesimus a pek a si epi? A tam tuk ruangah a si men thei.

A tang ih ta hi zoh thim ding pakhat a si. Tongfang pakhat cu" thangthat ti ih leh theu a sinan a nih cun "biak" ti in a let. Strong concordance ah Dokxa ih nambat cu 1391 a si. A voihih 1844 cabu suah tu pa in cabu par ah "Elizth Wilson" ti in a ngan(a hman mi hmin pawl kha a tawi zawng in a ngan). Hi mi a tha zet mi tahthim nak in Mr. Wigram a zuam re ro mi a sim fiang zet. Pathian thu hi siangbai Oxford, Cambridge le trinity, Bublin bible tlawngta pawl hrang lawng si lo in zum tu nu le pa, le nauhak pawl hrang khal a si ve.

Kum 150 leng lo cuih cabu cusunzan in an suah rero. Greek tongfang pawl cu a sangsang ten an ret vivo(Greek ca thawn cu le miraang cafang thawn tla an ngan) a sinan a hrekkhat cang pawl cu miraang tong in an ngan, thei thiam ol nak ah cu pawl cu a sawng in an ngan. Tongfang khun tak ah a um ti theih nak ding ah cabu dunglam ih miraang tong thawn ngan mi khieh hmuh nak tongfang pawl zoh a tul.

“ Biak’ ti mi tongfang kan zoh a si le cuih tongfang cu a bang aw lo mi Greek tongfang panga thawn a tican a let ti kan hmu thei ding ih an um nak cahmai nambat par ah cazin tuah in fiangzet in an ngan. Cabu dunglam ih khieh hmuh nak ah cun Greek cafang thawn an ngan nan cahmai ah cun Greek tong vek cekci in an let. Tahthim nak ah “ Latireuo” cu ca hmai nambat 449 ah a um. Cuih tongfang cu voi 21 a lang, cu le a tican an let tik ah “ biak” lawng si lo in “ rian” le “ tuanding in” ti in tla an let. Hi mi in “ biak’ ti mi tongfang hi kan siar tik ah a tican a thuk zia a lang ter.

Tuah nak sim tu tongfang a thok nak ah “ Latry “ timi cafang kan hmin sin men ding. Miraang ah cun tongfang cem nak ah “ latry “ , “ Mariolatry “ “ Mary duhdawt” ti in an hman theu. KJV bible sungah tongfang tamtak cu “ Biak” ti in an let. Hi tongfang pawl ih a thukdeuh mi a tican kan hawl thei nak ding ah Vine’s Expository Dictionary (Vine) ih fiang zet ih a tican simfiah nak cabu) in a lo bawm ding ih khieh hmuh nak tha khal a lo pe ding a si.

Wigram ih cabu hi Greek Textus Receptus ti mi cabu le king james vesion par ah thum aw ti kha na theih a tul. Hlan lai Greek pawl ih cabu le thangthar cabu pawl a danglam nak cu a niambik 2% le a sang 8% a si thei ti ih ruah a si..

Bible tongfang pawl sullam le tican Simfiangnak cabu pawl

Bible hmun le ram a si mi Jerusalem, Syria, Edom, Antioch or Rom na zingzawi duh si le cuih hmun le ram a sim mi bungcang pawl zoh aw la an thu le hla tam pi na thei ding a si. Thinkung, ramsa an thil cin mi pawl, an thil hman mi a phunphun, an minung, an hnam, an ram minung pawl an hmin vek in na thei ding ti mi khal hi thu dik a si.

Asinan bible tongfang pawl sullam le tican simfiang nak cabu hlun pawl hnak ih a hlun sawn mi cabu cun ca ih ngan ding hnak in cati dum le var thawn zukuai a ol sawnmi pawl a um. Bible tongfang le sullam tican simfiang nak cabu thar ah cun rong phunphun thawn suai mi bible leilung, ramzuk, cule Herod ih biak inn vek, tu san ih a um nawn lo mi zuk pawl rong an thuh ih cabu ah a telh cih theu.

Vansiat za pakhat cu, cuti vek ceimawi mi thawn a khat mi bible tongfang pawl ih sullam le tican simfiang nak cabu sung ah liberal deuh ih an lakmi, luantuk ih thlir mi, bible thawn a kaihaw lo mi a tican simfiang nak pawl a um theu. Unger ih bible tongfang pawl ih sullam le tican simfiang nak cabu sungah Demetrius ti ih kawh mi tuamhlawm awk dan a um. International Standard Bible, Encyclopaedia hi bible tongfang pawl ih sullam le tican simfiang nak cabu pawl ih pu an si. Cabu ih a thu pi zia lang ter nak dingah, rah a rah cu hrih lo mi theikung pi kha ziang ruangah Jesuh a camsiat nak san simfiah nak ding a um(Mtt 21:18-20; Mk 11:12,13,20,21).

Bible Ramzuk Cabu

Kum zabi 19 ih sin din mi biaknak pakhat cu America ah a um Mormon tiah an ko. Mormon in cabu pakhat a nei ih cuih cabu cu bible thawn an thuneih dan a bang aw an ti. Cuih cabu thisen thawn a khat mi doawk nak, Mi pakhat thawn a peh aw mi hmin pawl le zoh san zet mi hmun le ram pawl (James cabu sung ih sin khal lak a si lo mi) in hi lei tlun ih thuanthu, khua le ram um dan, hnampawl thawn pakhat hman petlaihnak an nei lo.

Pathian thuthawn khal pehtlaihnak ah nei lo. A zaza ih um mi khawpi pawl, tiva pawl, tlang pawl, leitlun hruai tu pawl in, upat mi bible cahmai leng in theih nakpawl tla Pathian thu sung ah a um. In feh san zo tu Dr. H Chester Woodring cun a thianghlim mi hmun ah feh inhi hmun

pawl hmu hmai sa ding ahvan ih a tar mi bible kha dir thlak aw cule a romi leilung ah phun aw ti in a sim theu. Israel ram feh sal tik ah, a tha mi bible ram zuk cun bible ih hmun le ram pawl tha zet in a lo hmuh ding a si. Bible tamsawn ih dunglam ah ramzuk a um theu. A hrekkhat cun a thu pi mi thu hla pawl sim nak ah a fate mi zuk dum le var an hmang theu. (Jesuh hnaturan nak pawl, Paul ih khualtlawn nak pawl) ruat sal uh si.

A sinan a tum zet mi hlan lai lei ram zuk cun Israel mi pawl ih vah toih nak, a then aw mi uk nak ram, Jesuh sanlai ih Palestine ram zuk, thuphuan sung ih kohhran pa sarih ih um nak hmun pawl a sim. Cuih zuk cun hi thu pawl a nung thei nak ding ah a bawm zet a si. Bible thu na zirh a si le cabu le cabuai par ih bible ramzuk tumpi cun na sim mi thu ah a tak ih thei duh nak a lo pe thei ding a si.

Bible Hrihfiahnak Cabu pawl

Ziangvek cabu hmin thang a va si khal le a cabu ih si nak rel a theih. Tahthim nak ah John Calvin cun a pianthar hlan ah Latin tong in Rom Seneca ih hrihfiah nak a ngan dah. Bible thawn peh aw in mirang tong ih ngan mi a sia le tha thleidang a theih lomi hrihfiah nak cabu tampi a um.

Hrihfiah nak cabu thawn peh aw in hril ding mi pahnih a um. Pakhat nak ah cun hrihfiah nak cabu zoh hmaisaisa cule bible ih a zirh duh mi kha cuih cabu vek in khaisang an tum. Hi mi cu farise pawl ih nunphung thawn danglam nak a nei lo. Hrihfiah nak cabu sawn kha bible zirh dan thawn zohfel ding mi a si.

A pahnih nak ah cun hrihfiah nak cabu hmuahhmuah then hi a si. Thuthangtha sim mi pawl hnawl theh ti mi hi ruahngam ding khal a si lo. Zoh thim ding ah, tu can khal ih a lar zet mi le a thazet mi hrihfiahnak cabu cu Harry A. Ironside ih ngan mi a si ih Moody kohhran ih thukham thar a za ten le thukham hlun cabu hrekkhat sung ih sin an let ih mal te lawng a dang aw. Thlarau theihthei nak thawn a tuan mi tamtak cu cabu vek in ngan a si. A sinan bible tlawng a kai tu pawl hnen ih sin laak mi a si. (Hi siar nak ti mi cu bible cang pawl pakhat hnu pakhat ruat tinak a si).

Catlun karlak ih tawhfung

Ralring te ih bible tlawng a kai tu tlawng ta pawl cu mirang tong ih leh mi bible phuntam pi pawl ih an bang aw lo mi par ah an thin a hnok zet theu. Tong hmuahhmuah hi an thleng aw rero ih ziangruang ih thleng aw mi an si ti cu theih a har lo ding. Tahthim nak ah, nkjv hi okjv hnak in, a tu an hman rero mi (1611 hnak in 1769 ih rem sal mi sawn hi a tlangpi thu in an hmang). A sinan 1970 le 1990 ih an let mi pawl ih tongfang pawl, tongfang remdan an bet mi le an hawl mi pawl hi ziangruang ah a bang aw lo.

Catlun karlak ih ngan mi pawl hi an let mi baible le baibal hrampi hi ziangtluk in a naiaw ti zoh fel nak ah a thu pi zet. Ca tlun karlak ih a um mi tonglehnak cu, kjv, nkjv, rsv, nrsv, niv, nasb, ah hmuh a theih a si. Mirang tong ih leh mi pawl cu Greek tong in ngan mi bible ca tlun karlak ah tongfang pakhat hrang ah tongfang pakhat hmang ih let hi a si.

Tu lai a lar zet mi Interlinear (catlun karlak ihngan mi ca) cu Greek mirang catlun karlak ih ngan mi thukham thar a si. Cuih cabu cu (I Tim 5:1-7) khal a huap vemi cabu a si. Tongfang pakhat hrangah tongfang pakhat leh a si tik ah theihthiam a har zet can a um theu. Tongfang pawl par ah nambat pek in a um. A sinak vek cekci ih leh mi tongfang pawl le mirang tongfang feh dan a bang aw thei nak ding ah cuih tongfang par ih nambat cun tampi a lo bawm ding a si. Ca tlun karlak ih ngan mi cabu hrekkhat pawl in an tuah ve nan hi ti vek in a tam lo ih an tuah kau ve lo.

Nambat khen mi tongfang pawl thawn a deih lo can tampi a um. Tahthimnak ah Greek ah cun tongfang feh dan vek in tongfang pawl remkhawm in a um. A sinan mirang ah cun a um ve lo, cumi pawl cu a pahnih nak catlun ih tongfang feh dan ih a sim fiang theu a si. Nambat pawl le mirang ca tlun pahnih nak pawl ih hman mi in, catbang lo ih hman mi in Pahtian thu nung a caak zet mi tong um tu dan, feh dan, remkhawm dan a

theih nak cu athang ter a si. A hlei ah nkjv catluan tanglam ih ngan mi Greek tongfang zingzawi nak le cuih tongfang ih um nak khih hmuh tu tel cih ti mi a si. Ca tuan karlak ih tican ngan mi cabu hmang ding ah Greek cafang theih a tul lo. A sinan na thei khal le cuih na theih nak cun cabu hman dan ol te ih na thlun thei ding Greek cafang kawm dan le a aw suah dan a bang aw ruang ah a aw suah dan theih nak ding ah a tican simfiang nak cabu zoh, kau a tul lo. Mirang tongfang ih 15% cu Greek tongfang hram pi nei mi an si. (Zoh thim ding ah – him nak (an chor)), dungthlun tu (Apostle), hnimpum nak (Baptize), khawkhan nak (Shedule) te le Phon, siangpahrang tohkham (Throne) cu le mirang ca tam sawn cu Greek tongfang ih sin ra mi an si.

Mirang- Tongfang le simfiang nak cabu

Mirang- tongfang pawl sullam le tican simfiang nak cabu hi bible leh mi simfiang nak ah a thupi zia mi tampi in an hmu ban lo. Mifim pawl cun tongfang ih tican simfiang nak cabu hi hlawk nak ngah dingah an hmangtheu. Thukham hlun thei zet tu Dr. Merrill F. Unger cun tican simfiang nak pawl cu cabu pakhat siar vek in a siar theu. Hrekkhat in a nih cu schorlar a si ual nan ti men ding. Cu mi cu thu dik a si. A sinan scholar a si lo mi pawl khal in tongfang pawl sullam le tican simfiang nak ih sin hlawk nak tampi ngah a theih ve, Norway ram a taw ne bik ih um mi tikulh, lower Farstad ih sin a ra thawn mi tlangval pakhat cu “ th” ih aw suak dan ngah duh ah a thla lang hmai ah 33333ti mi nambat pawl cu a ngan ih cumi cu nitin ten a siar ringring theu ih tongfang pawl khal tha te in a zingzawi theu cu ti vek ih a tuah ringring theu ruangah ram nei tu mipa pawl hnak in tongfang tam a thei sawn a si.

Ziang vek hrilfiah nak cabu hi na hman ding ah a tha? A tam sawn cu an tha lo. A sinan a niamzet mi tong thawn ngan mi pawl cu hrial seh la a tha. President Eisen Hower le Billy Graham cun “ nu-cle-ar ti ih a suah ding kha nu-cu-lar ti in thluk dik lo pi in an sim theu, cu ti vek aw thluk a ngan mi pawl cu na hman lo a tha .

American pawl ih ro thilri a si mi Oxford Dictionary (mirang le American ti in phunhnhia um) le Webster ih suah mi pawl hi a tha mi an si. Sakhua zet mi le American khristian zir sang lak ih tel a si mi Noah Webster (1758-1843) cu Yaleah Sanskrit le hlan lai tong a simi Greek, Hebrew, Latin pawl a zir hai. Tongfang pawl ih an rat nak hrampi, tongfang hrampi a sim thei tu, ape thei tu a hmai sa bik mirang dictionary suah thei nak ding ih a zir mi a si. A nih cun tongfang pawl ih tican le a hman dan simfiang nak ding ah bible a hmang leuhleuh theu.

1824 kumih suah mi Webster dictionary sungah bible thawn a pehpar aw mi tahthim nak le a hman dan pawl a telh cih. Theology tongfang a simi thiamconak pawl khal dikzet in a tican a simfiang. A reihrih lo mi a liam zo mi kum ah a cabu hi rialsal asi ruangah khristian tamsawn suah nak cu a tu khal ah na co thei lai.

A Hleice ih Zingzawi nak

Baibal ih mi thupawl

American lo hnatuan nunau pakhat in hi tin a sim; milai pawl hnak ih mithar (or) mikhual an um lo. Nunau nu a dik a si. Tongfang thar pawl ih um nak ah thinlung tak ih theih duh ter thei tu tongfang pawl kan ret thei a si. Bible cu rong a phunphun, a sual zet mi pumpek awk nak, mi puar, nunnem, a mawi zet mi le tihnung za minung pawl ih thuanthu thawn a khat. Mi ih thuanthu ti mi tongfang hi Greek tongfang ih sin ra mi a si ih” Nunnak ngan mi” ti nak a si. Mi ih thuanthu pawl thawn a kaih aw zet mi thudik pakhat cu” thudik cu ruah nak ih hmuh mi thuanthu hnak in hmuh a har sawn” a si. Joseph, Esther, David le mi dang tampi ih an thuanthu pawl hi mangbang za le khuaruah har za an si.

Dicken ih thuanthu cabu pawl ah a dik a hman mi miding pawl ih thuanthu pawl a tel theu. Ziang ruangah a si pei? Ziangah ti le an thuanthu pawl hi an zohfiah mi minung pawl par ah a thum aw ruangah a si. Bible sung ih kan hmuh mi, mi ih thuanthu pawl hi a sik mi le a hman mi a si. Pathian thudik zirh nak ding ih a tican simfiang mi pawl an si. A sinan an za ten famkim mi a um lo.

A hrekhat pawl ih thuanthu pawl cu a tawi ih a thlum mi an si. Tahthim nak ah Enoch;

Enoch cu a kum 65 a si ah Methuselah ti mi fapa a nei. Methuselah a neih hnu kum 300 sung Pathian thawn an feh tlang, fanu le fapa tampi a nei hai. Enoch cu kum 360 tiang a dam. A sinan a nih cu midang pawl vek in a thi ve lo. Pathian in a lak so(Gen 5:21-24). Jabez;

Jabez an ti mi pa a um ih an sungkhat u le nau lak ah an upat bik mi a si. hrinhar zet ih neih mi a si ruangah a nu in Jabez ti ah a sak. Jabez cun Israel ih Pathian hnen ah thla a cam ih, “ Bawipa, i thlasuah hram aw la, ram kaupi I pe aw. Kan hnen ah um aw la tuahmawh nak ka ton lo nak dingah le harsat nak ka ton lo nak ding ah I humhim aw” ti ah a ti. Cu ruangah Pathian in a dil mi vek in a pe(IChro 4:9-10). Rong (color) a phunphun ih cei mikhatlam ah thuthangtha pali a um. Jesuh Khrih a nunnak ih neta bik zarh, a thih nak, a thawhsal nak le ni sawmli sung a hna tuan mi pawl hi tha ten hril mi an si.

Pathian thunung sung ih thuanthu pawl cu a sauzet mi Enoch le Jesuh Khrih karlak ih tlangleng tu pawl an si. An nih pawl cu Pathian thunung sungah annunthuanthu tawi ngan ding khop ih thu nei mi an si ih cu pawl cu Noah, Abraham, Sarah, Jacob, Joseph, Ruth, Hezekiah, Esther, Mary, Pita le Paul tla an si. Bible sung ih Sarah thu hmang in nun thuanthu ngan dan kan zoh tlang pei uh.

Kar khat nak; concordance cabu (khihmuh tu) sungah an hmin zoh hmaisaw.

Sarah cu bible sungah voitam pi kan hmu thei, (Gen 17:49) sungah Isaia cabu sungah voikhat, thukhamthar ah voithum hmuh theih a si. Sarah cu thil ri tu vek in semtir nak ah voihnih, Rom ah voikhat hmuh theih a si.

A tanglam ih ngan mi pawl hi Sarah ih hmin langter nak le nei tu vek ih a lang nak pawl a si. Sarah ih a hmin hram pi (hmin hmaisaw) kan thei lo tla a si men ding. A sinan a hmaisaw bik Sarah hmin lang nak (Gen 17:15) kan siar a si le kan hmu thei. (Gen 11:29; 17:15) sungah cun Sarai ti in hmuh a si. Thinlung kekhuai ih a um can khal a si.

Karhnih nak; Mipakhat ih nunthuanthu kha siar in zoh fiang aw la cabu sungah thaten khum aw.

Bungcang pakhat nak(Gen 11:29-31); Sarai cu Abraham thawn athit aw a sinan fa a nei thei lo.

Bungcang pahnih nak (Gen 12:5); Sarai cu Abraham le innsung sang pawl thawn Kannan ah a feh.

Bungcang pathum nak(Gen 12:10- 20); Abraham in Sarai cu ka far nu a si ti ih a sim hnu ah Sarai cu Faroh in a inn ah a hruai. Pathian in Faroh cu a hrem ruangah Abraham le Sarai cu an lamzin kel ah feh ding ah a thlah sal.

Bungcang pali nak (Gen 16:1-9); Sarai in ka hrangah hargar Izip nu in fa in neih sak seh ti in Abraham hnen ah a dil. Bible le cabu dang pawl ih sim dan vek in hi nun phung hi cuih san ah co hlang a thei. Hagar in Sarai cu nucing ti in a hmuh suam ruangah Sarai in hrangtak in a biak theu ih, Hagar Izip nu cu a tiam. Pathian ih van cungmi in Sarai ih thu neih nak tang ah um ding ah va kir sal aw ti ah a ti.

Bungcang panga nak(Gen 17:15-19); Pathian in Sarai ih hmin cu Sarah tiah a thleng sak. Thukam (or) lungkimnak a tuah. Mi hmuahhmuah ih nu si ding in hril cia mi a si.

Bungcang paruk nak(Gen 18:6-15); Sarah in vanmi mikhual pathum cu a thlamsung ah a tuamhlawm hai. Nu tar a si zomi Sarah in fa a nei ding ti a theih tik ah a hni. Sarah cu a tih ruangah ka hni lo a ti hai.

Bungcang pasarih nak (Gen 20:1-8) Abraham ih mibum hman nak ruangah Sarah mi hmeltah cu Gerar siangpahrang Abimelech in a lak. Pathian ih saalpa Abraham ih sual nak ruangah zum lo tu innsung sang cu har sat nak an tong. Sarah cu siangpahrang ih nunsim nak atong Cang 16.

Bungcang pariat nak(Gen 21:1-8_); Sarah in Isaac a pai, Isaac ih sullam(mi hni pa) ti nak a si.

Bungcang pakua nak (Gen 21:9-12); Isahmel in Isaac a hmuhsuam ruangah Sarah in an nufa in a dawai. Isaac cu ro co tu ding a si ruangah Pathian in Abraham hnen ah Sarah ih thu ngai aw ti ah a ti.

Bungcang pahra nak(Gen 23:1-19); Sarah cu kum 127 a ti ah Kirjath Arba(hebron) ah a thi. Sarah ih ruang cu Abraham in Ephron pawl hnen ih a lei mi mi thlan ah phum a si. Bible zir nak or tican simfiang nak cabu cun Abraham le Sarah ih thlan cu tu ah khal a um lai ti in a lo sim ding. Sarah cu a pasal le a fapa in an tah(23:2) a nu thlam sungih a nu pi hruai tu pa (24:67). Sarah ih thlan ah Abraham , Isaac, Rebekah, Leah(49:31) le Jacob(50:13) tla an phum.

Bungcang hleikhat nak(Isa 51:1-2); Isaiah in dingfel nak a nei mi an mi phun hram pi a si mi Abraham le Sarah cu rak zoh uh ti ah a ti hai.

Thukham thar sungih Sarah thusim mi bungcang pawl:

Bungcang hleihnih nak(Rm 4:19); fa a nei thei lo mi Sarah ih pum cun Pathian thukam par ih Abraham ih zum nak cu a dawn kham lo.

Bungcang hleithum nak (Rm 9:9); Paul in Sarah cu thukam ih nu, Messiah ih hrin lr hnam si ti hmuh sak nak ah (Gen 18:10) cu tahthim nak ah a lak.

Bungcang hleili nak (Kal 4:21-31); (Theihding mi; Sarah ih hmin a hman lo ruangah a thupi zet mi hi bungcang cu khih hmuh nak cabu sungah na hmu lo ding. A hlan ih theih nak, Commentary, bible tongfang tican simfiang nak cabu pawl in a um ti thu a lo sim thei ding). Paul cun daan le zaangfah nak, mi luat le luat lo, taksa le thlarau tahthim nak ah Sarah le Hakkar a hmang. Sarah cu thiltha pawl thawn thim nak ah upat nak co mi a si. Bungcang hleinga nak(Heb 11:11); Sarah cu tar hnu khal ah fa a pai theih ti mi zumnak nei tu a si ti hmuh theih a si. An let sal mi bible dangah ah cun Abraham lawng in zum nak nei vek in an let. A sinan netabik bungcang ih a sim dan vek a si ah cun kjv le nkjv cu kan nih cun kan hril deuh.

Bungcang hleiruk nak (I Pit 3:5-6); Sarah cu Pathian rinsan ih a nungmi nunau thianghlim, a pasal thuneih nak tang ih phahniam aw tu a si. A mawi nak, a nun nem nak a lang ter(Cang 4). Pita in tu san ah cu vek nunau pawl cu” Sarah ih fanu “ ti ah kawh theih a si ti ah a ti.

Karthum nak; Thil a cang mi pawl khal a tlangpi in tarlang aw la thuanthu cu thaten simfiang aw. Pathian thuthawn naibik si ding in tuah aw. A sinan a rem can nak ah hlanlai thuanthu hawl tu pawl ih an hmuh ton mi khal na bet thei. Sarah ih thuanthu (Gen 11-49) le a thlarau nun hi a thupi bik a si ko ding. (Isa 51:2) le thukham thar, Sara cu a Sarah ti ih a hmin thleng nak hmun ih sin a thuanthu cu hmunhnhah then a theih. Sunday school zir nak, nunau bible zir nak, zingzawi nak, nun thuanthu thawn pehpar aw mi sermon pawl khal hi hi ti vek tuahnak ih sin ra thei mi a si.

Fingkhawi khawm nak

Minung kan si vek in, kan ngan lo ah cun a tam sawn cun thil hngilh kan hmang theu. Kan tar vivo vek in kan thil hngilh thei nak hi kan theih nak hnak in a rang sawn theu.

Kan hngilh lo nak ding ih tuah ding mi pakhat cu kan hmuh dan, ruah , thusuh nak pawl l cabu sung ah thaten ngan hi a si. Bible tlawngta diktak cun cabu sung ih an hman mi thufim, midang hnen ih sim sawng ding ih a tha mi, bible bungcang ih ti can simfiah nak ih a tul mi thu pawl, Magazine sung ih ca tha pawl, thusim nak le zirh nak ih bawm thei tu ding thu pawl ziang tin ka fiangkawikhawm thei ding ti in an ruat ding.

Thil a thu pi mipawl kha cahnah par ah ngan aw la cahnah pawl retkhawm nak a bil thei mi cahnah khoh pi sung ih ret hi a tha. A hrekkhat pawl cu caik tumpi sungah an ret theu a sinan cu mi cu rei a deih lo. Fingkhawikhawm dan pahnih a um: a pakhat nak ah bible sung ih cabu pawl vek in a sangsang te ih ret a si ih, a pahnihnak cu a sung ih um mi thuhla pawl vek ih ret hi a si. A hmaisa sung ah bible bungcang pawl ih ti can simfiah nak pawl le bible thuthawn a kaih aw mi tahthimnak pawl ret aw. A dang pakhat ah cun a sangsang te ih na ret mi thuthawn a pehtlai mi le cuih thu pawl na zirh tik ih a tangkai ding mi thu pawl le thei ter nak pawl ret aw.

Na siar mi cabu sung ih na duh zet mi, an ngan mi thu pawl fekkhoh ter ding ah sirhsan ih nahman mi kha zukkawm aw(Xerox).Cu le na lak nak cabu ih a ngan tu hmin, cabu ih thulu,cabu an suah nak company le khawpi hmin, an suahkum le na lak nak ca hmai nambat pawl khumcih aw.Tahthim nak ah;” Irionside, Harry,A.expository messages on the Glatians.NewYork ; Loizeaux brothers, 1941.p.34”.

Cahnah pawl finkhawikhawm nak a bil theih mi cakhoh pi cu “finkhawikhawm nak” ti in thulu bun aw la sungah na duh mi cahnah pawl ret aw.Cu le kumkhat ah voihnih hrawng thaten rem aw.Hi pawl hi zohthim ding ih hril mi thutlangpi pawl an si.Hi ti vek cekci ih thlun a tul lo.Mi tam pi ih tul lo mi thu tlang pi pawl cu a par ah hmnsin nak kan khen.Zo cio khal in mah ten thu tlang pi hril kan duh theu.

Nau siat ter nak

Vancungmi

Thurin humhim dan

Khuahlan milai thu zingzawi nak

*Arminian ih thurin

Rinawk nak

Pathian a um lo ti ih zum nak

Pahtian ih sinak pawl

Tidai hnimpum nak

Bible ca thianghlim

Bible zir nak

Bible a phunphun

Mi nun thuanthu

Nauneih kham nak

*Calvin thurin

Netabik thuthen nak

Nauhak pawl

Khrih

Khristian thawn a pehpar mi thuzirh nak

Khristian innsung sang

Khristian nunmawi

Khristian hnatuan

Khrismas

Kohhran

*Kohhran thuanthu

Hnangam nak

Sual phuan nak

Ralring zet ih tuah mi

*Ruah nak pek nak

*Thukam tuah

Sersiam nak than so vivonak

Thinglamtah

Thurin peng pawl

Kohhran upa

*Kohhron pawl

Khawsia,khuawang le ramhuai

Thlarau sia

Caan then dan

Then awk nak le nupi neihsal nak

Khristian hmuahhmuah hmunkhat te ih um ding ih zum nak

Kohhran upa pawl

Kumkhaw deih hrem nak

Kumkhua

Nuncan mawi zir nak

Zum nak

Zirh nak soal

Rawl urh nak

Sumpai

Ngaihdam nak
Mithi vui nak
Thlarau laksawng
Pek nak
Pathian
Thuthangtha
Zaangfah nak
Lamhruai nak
Ti dam ter nak
Vanram le hell ram
Thuanthu
Israel thuanthu
Thianghlim nak
Thlarau thianghlim
Mipa le mipa, nunau le nunau neih awk nak
Thawkkhum nak
Jew mi pawl ih thuthangtha sim nak
Khrih thuten nak
Daan le zaangfah nak
Liberal pawl ih zum nak
Khrih ih nun
Bawipai ni
Bawipa zanraih
Minung pawl
*Ramzuk
Thitawak nak mopuai
Sar thih
Mangbangza pawl
 Thu phunphun rawi khawm mi
Rawngbawlnak
Nu
Zuksin
Awn ring pawl
*Neo- Orthodoxy
Pentecostal thu rin
Lei thu van thu zingzawi le mi lai nun nak thu hawl le zir nak
Biazai pawl
Ram thu le mee pek nak
Thalcam nak
Thusim nak
Hmai lam can sim nak
Thinlung thu zir nak
Mi pi theih in
Thu suh nak
Caan tha
Thianglawr
*Remthat sal nak
Thawhsal nak
Tuan man laksawng
R.C thurin
Satan
Tikpan zir nak
Bible zohlo zir nak
A voihnih rat nak
Mah le mah upat nak
Leitlun thawn a peh aw lomi
Nu le Pa
Hmin sinnak le thumak
Sual

Thlarau nun
*Caan hman thiam nak
*Tuar nak
*Bawi pai ni ulh nak
Puanthlam
Zrih nak
Hmel hmu ih awn thei mi TV
Thlemnak
Lung awi thu sim
Tong dang ih tong
*Zem mi ca
Thumkom Pathian
Calai tuah fimnak
*Fala thianghlim nau neih nak
Nu pawl hnatuannak
Mangbang za Pathian
Leitlun um tu dan
*Leitlun biak nak
Thangthat, biaknak
Tleilrawl
Nauhak

Bible sung ah hmingsin nak

Kan theih mi bible thupawl rel dan a lar zet mi pakhat cu bible sung ih a kap lam te ih hmun lawng ih ngan a si ih hrekkhat bible ah cun cuti vek ngan nak ding ah hmun an ret theu.

Mihrek cun bible sung ih mai ruahdan va ngan ciamco hi thil tul ah an ruat lo. Ziangkhal a si le, Scofield le Ryrie in cu ti vek ih an tuah theu ruangah tu ni tian mi thawng tampi in hlawk nak an ngah a si. A danglam nak pakhat, cuih bible cu na bible zirnak a si ih ziang tik hman ah cabu in a suak lo ding. Bible hmingsin dan zintha pahnih a um. A pakhat nak ah bible cahmai kap ih hmun lawng tumpi a nei mi bible na neih a tul. Cule thulu na pek duh mi pawl, na hmuhsuak mi pawl, a sung ih thusuh nak pawl, sermon na ngan mi pawl, atha mi zirhnak pawl kha cahmai kapih hmun lawng a si lo le cahmai tang ah ngan hai aw, cuih bible cu nangmah te bible na zir nak ah khal na hmang thei ding.

A pahnih nak ah ziang hman hmingsin nak tuah lo lawlaw hi a si. Cu tin na tuah a si le nitin bible na zir nak, siar nak ah thazaang thar ngah ringring ding a si. Hmingsin nak tuah mi bible cu a tul nak ah hman a theih a si.

Rong (Color) a phunphun thawn hmingsin nak tuah

Rong a phunphun thawn cei tahrat in a man har zet mi cabu pakhat ih cang ter or suah na tum lo tla si men ding, na tumtah mi pawl hrang ah rong a phunphun na hmang thei tho tho. Thu thim nak ah, van lam thu a sim tu bungcang pawl kha Mepian thawn rundam nak thu pawl a sen thawn, a ralai ding mi uk nak ram cu sendup thawn, kumkhua nunnak a hring thawn ti vek in na hril thei a si. A cang thei mi thil cu cem ni a nei lo.

Hmingsinnak a phunphun

Bible sungih an ngan lo mi catlang thennak tinten thulu pe aw. Cuih na tuah mi cun bungcang hawl nak ah le a bang aw mi cang hawl nak ah tam pi a lo bawm ding. Thuthimnak ah, thuthangtha pali sung ih a bang aw mi mangbang za pawl le thuhla pawl hrang hmingsin nak tuah a ol zet.

Na theihthiam lo mi bungcang na ton tik ah a kap te ah hmin sin nak tuah aw. cun hinah ah thuhar sa a um ti a lo theih ter sal ding a si. Bungcang pakhat hrang ah na lungkim zawng ih theihfiang nak ngah ding ah kum tla a rei men ding. A sinan thlacam nak thawn, siar, zir, cuih thu an sim mi va ngai, na ruat a si le nuam teten na theifiang ding ih bible cu a mah bible lala in a tican a simfiang aw ding. Bible a tican simfiang nak cabu thabik cu a mah bible hi a si. A sungih um mi hmuahhmuah cu pakhat le pakhat peh

zom awk nak an nei, ziangah ti le a za ten a dik mi a fam kim mi Pathian hnen ih sin ra mi an si.

A tangah rin aw

A thupi mi toangfang pawl a silo le tu le tu hmuh mi tongfang pawl tang ih rin mi cun neta cuih bungcang nah awl sal tik ah a lo bawm ding a si. Bible sung ah a tung zawng ih rin mi khatlam khatlam ih a um mi toangfang pawl, ruah dan pawl, a hlo mi tuu, a hlo mi fapa, a hlo mi thir tangka, vek in a bang aw men ding(Lk 15). Cuih ruah nak in catlang then nak le sermon nak ah “ a hlo mi” ti ih thutlang pek digah a forh a si.

Sirhsan mi tongkam

Thusim tu pawl hnen ih sin kan theih mi le kan siar mi cabu sung ih sin kan duh mi, theih a tul mi pawl kha kan hngilh hlan ah ngan lohli a tha. Letmah pathum a kau, panga sau mi cakhoh par ah ngan aw la cuih pawlhrang ah thingkuang te tuah sak aw. A dang hminsin dan larzet mi pakhat cu bible sungah maw, a dunglam ih a lawng mi cahmai ih ngan hi a si. Hi ca bu ngan tu pa ih bible kawm sung ih a ngan mi zohthim ding pawl tla cu :

“Lungawi nak hi nun sung ih a thlum zet mi nom nak a si”= Luther

“ Tangdor nak; zo ka si ti mah le mah thei aw le Pathian cu zo a si ti theih hi a si”

“Micak vak lo thawn kop awk nak in Pathian hna tuan nak ah hmual a nei lo”

“ Pathian ih lamzin cu kan lam zin a si lo”

“Thangphawk nak; a hmaisai Pita cu Pita pahnih nak a cang tik ah “

“ Nunthianghlim nak; dingfel nak cu a tak ih a co hlang”

“Sualhram pi cu mah te thu neih nak a si”

“Pathian cu kanpa a si ti cu a dik mi a si; a sinan kanpa cu Pathian a si tikhal a dik ve”... William Kelly.(Luther le Kally) pawl vek ih a hram pi thei mi pawl par ah zumnak ah thum aw seh la a tha. A tam sawn thufim tha zetzet hi zo ih tong mi si ti a theithei lo.

Bible Zohfel nak

Bible pawl leh nak, hlan lai bible hram pi ah cun ca ngan tik ih hman mi hminsin nak(.,;?!’) pawl a um lo .Cu pawl cu calet tu pawl le zohfel tu pawl ih bet mi an si. Thusuh nak pakhat a um mi cu (II Kor 5:19a) nak hi ziangtin kan siar ding.” Pathian cu Jesuh sung ih sin leitlun mi pawl cu a mah thawn rualrem nak a tuah ti ih siar ding maw, Pathian cu, Jesuh sungih sin leitlun mi pawl cu a mah thawn rualrem nak a tuah” ti ih siar ding mi saw a si? A hmai siar dan vek a si ah cun Pathian cu Jesuh sungah a um leitlun mi pawl thawn rem nak a tuah theh tik ah” a pahnih nak (A tha sawn mi) leitlun mi pawl thawn rualrem nak cu a mah Pathian thawn tuah mi a si. A sinan cuih tuahnak cu Jesuh ih taksa ruang le a hna tuan nak sung ih a tuah mi a si.

Cafang tum ih ngan

A hlun bik bible ah cun cafang tum le te ti in dang lam nak a um lo.” Thlarau “ maw a thuhlawmpi a silo le a tlun le tang ih a peh aw thu zoh nak in kan then thei. Neta sawn ih a tican cu thlarau thianghlim a si.

Bible Bunglecang then dan

Bible sungih thu pawl ol ten a um nak kan theihthei nak ding ah bible thiam pawl in bungle cang in pek sak mi hi lung awi za a si. Bung tete ih then a si ruangah voitampi a peh aw mi thu pawl then awk nak a um theu .Zohthim ding ah (Mtt 9:38; 10:1;16:28; 17:1; 19:30;20:1; Rm 14:23;15:1; I Kor 10:33; 11:1; I Kor 12:31;13:1; II Kor 4:18; 5:1; II Kor 6:18;7:1).

A mal le tam ngan dan

Kjv bible sungah cun tongfang “ Thee”, “ thy”, “ Thine” pawl cu a mal khiih hmuh nak ah ahmang ih You, your, yours pawl cu a tam khiih hmuh nak ah a hmang. Bible hmuahhmuah ah hi tongfang pawl hman a si lonan cang vai tu simnak tongfang a um tik ah hman a si theu. Zoh thim ding ah (I Kor 12:31) ah Paul in hi tin a ti” Cu ti a si ruangah a thupi deuh mi laksawng kha nan tumtah ding mi a si sawn”. Hi cang sungah nan(You) ti mi tongfang a hmang. Greek cafang rem dan le ngandan ah” tumtah” (Desire) ti mi tam pi a khiih hmuh. Curuangah” nan”(you) ti mi cun mipakhat nun si lo in a rak khawm tu hmuahhmuah a sim duh a si. Mai bulpak hrangah thlarau laksawng ngah duhnak ti cu a

cang thei mi a si lo, ziangah ti le mi pakhat a pianthar tik ah thlarau laksawng pakhat a si lo le hnak ih tam a ngah. Thalarau thianghlim in a mai duh dan vek in a thil ti thei nak huham thawn a zem hai ti in (I Kor 12:11) ah kan hmu thei. A sinan mipi in zir nak lam laksawng dong tu mi pakhat an tul ah cun Pathian hnen ah thla za cam uh.

Rong a thleng aw vivo mi sullam

Sullam tampi a nei mi tongfang tampi a um. Tahthim nak ah” perfect” “ famkim” ti mi tongfang cu phundang in a hman theih. Van ih Pathian a famkim vek in famkim ve uh ti in (Mtt 5:48) ah in sim. A simduh mi cu Pathian ih a tuah dan vek in kan nih khal thleidan nak um lo ten mi va bawm ding kan si. A tlang pi thu cun thlarau nun pitlingnak lam a sim duh theu. A tlun le tang (a thuhlawm pi) ih thu um dan zoh in a tican a si lo le sullam cu sim theih a si. Leitlun mi piangthar pawl khih hmuh nak ih kan hman tik ah. zumtu pawl cu sual an nei nawn lo ih sual an tuah thei nawn lo ti nak a si lo.

A Thupi zet Tawhfung Pathum

Israel le Kohhran

Thu net nak bungcang ah, ca thianghlim theifiang nak dingah a thupi zet ti ih kan ruah mi tawhfung pathum kan zoh tlang pei uh. Cu pawl cu; I srael le Kohhran an danglam nak; bible tik cu can then dan; le bible ih tican a si vek cekci ih sim fiah dan , pawl tla an si.

Bible thaten kan theih thiam thei nak dingah a thupi zet mi tawhfung pakhat cu Israel le kohhran ih an danglam awk naktheih le hmuh fiang hi a si. Israel pawl sim mi maw, kohhran sim mi ti theihfiang lo nak cu a kalh aw mi le thilhnok ah in hruai theu a si.

(I Kor 10:32) sungah Paul cun minung pawl cu Jew mi, Zentel mi le Pathian ih kohhran ti in a then hai. Paul cun Jew zum lo tu le kohhran ti in hi tawk ah fiangzet ina then. James khal in Israel le kohhran karlak ah rin a riin. Dungthluntu 15 sungah kohhran ... a mai mi pi pawl, 14; Israel... David ih biakinn cu sak sal a si, cang 16.

Israel cu Pathian ih hril mi leitlun minung pawl an si. An ram cu Abraham in a thok ih taksa thawn um nak ram a si. An zum lo ruangah Israel cu can tawi te sung Pathian in a hnawl (Rm 11:15a).

Kohhran cu Pathian ih hril mi van minung pawl an si (I Pit 2:9). Pentecost ni ih sin a tan ih thlarau thawn hrinsal mi pawl lawng an lut thei. Israel thawn peh zom nak zianghman a nei lo, cu le a hlan ah khal a um dah lo mi a si. Jesuh leitlun ah a um lai ah a kohhran cu a ralai ding mi thil vek in a sim theu. (“ Ka kohhran ka din ding” Mtt 16:18). Korin kohhran pawl hnen ih Paul cakuat hmaisai bik mi sungah kohhran cu din in a um zo (I Kor 12:13).

Israel hnam sung ih sin Levi, cuih hnam sung ih sin Aaron ih innsang khat cu puithaim si ding ah hril mi a si (Exo 28:1). Kohhran sungah cun zumtu hmuahhmuah cu a thiang mi le phun u puithiam an si (I Pit 2:19; Heb 10:19-22).

Israel cu thuthup a si lo, Pathian lo leitlun mi pawl in cuih thudik cu an thei lo a sinan minung ih tesin fa pawl hnen ah theih ter a si zo. Kohhran cu thuthup a si lo le a relh aw mi thu a si ih thukham hlun ah voikhat te hman a tar lang lo a sinan Apostle le Prophet, thukham thar, in a theih ter zo (Efi 3:5,9; kolo 1:25-26; Rm 16:25-26).

Daan ih tang ah Jew pawl le zentel pawl ih an danglam nak felfai tak ih then thiam a tul zet. Khrih thawn peh awk nun nei lo. Mi khual nan si ih Pathian ih hril mi miphun ah nan tel lo. Pathian in a minung pawl hnen ah tiamkam nak a rak tuah cia mi par ah bun but ta hrat ih tuah mi thukam nak sungah co vo zianghman na nei lo. Leitlun ah hin ruahsan nak nei lo le Pathian nei lo in na rak tlang men (Efi 2:12). Kohhran sungah cun Mipiang thar Jew le zentel cu Jesuh Khrih ah pumkhat an si (Efi 2:13-17). Thuthangtha a um ruangah Zentel mi khal Judah mi thawn Pathian ih thlasuah co tu an si ve thlang; pumkhat sung ah a tel mi an si ih Khrih thawng in Pathian thukam nak sungah co vo an nei a si (Efi 3:6). Hi vek in lungrual nak an nei ding ti mi cu thukham hlun san ah cun ruah ngam ding khal a si lo.

Jew mi piangthar pawl cu a neih mi thukham hlun ih sin van lam ruah san nak anei, an hnen ih Pathian thlawsuah nak thukam cu hi leitlun ih thil le ri an si ih hi lei tlun ah cuih thukam cu a famkim ding(Deut 7:12- 16;8:79; 28:1-14).Kohhran mi piangthar pawl cu vancung ih thlarau thlasuah pek an si(Efi 1:3).

Israel pawl cu Jesuh uk nak a cem ih vanthar le leithar din thar sal a si tiang leitlun ah um vivo ding an si.Kohhran cu thiangler ih Jesuh in a mi le fa pawl a pai inn ah hruai an si hlan sunglawng an um ding (Jn 14:13;I Thess 4:13-18).Israel le kohhran an dang lam nak tam pi a um lai a sinan a tlun ih kan zoh zo mi pawl cun na thei sual lo nak dingah a lo sim fiang thei ko ding.Israel le kohhran an si nak vek ih sim fiang thei tu bungcang hnikkhat hmang in kan zoh hrih ding.(Kal 6: 16) ah Paul cun hi tin a ti’ “ cuih thudik cu an nunnak ah nitin ten a thlun tu pawl cu Pathian deihnak le zaangfahnak co hram hai seh; Pathian ih minung zate hnen ah tla um hram seh ”(thlun ti cu cang 15 ih siam thar mi a si).

Zum tu mipiangthar Jew pawl cu midingfel si ding ah zaangfah nak le daan rawi a tul ti ih zirh tu saza sual pawl thawn thim ding ah a phorh suak hai.Cuih saza sual pawl cun an mah le mah Israel mi dik tak kan si an ti nan Apostle cun “ an si lo, Israel midik tak pawl cu daan le tuan nak tel lo, zaangfah nak ruang ih zumnak thawn run dam a si mi Jew pawl hi an si” ti ah a ti.

Stephen in Israel cu Nelrawn ram ih “ kohhran vek” (KJV) (or) mi senpi(NKJV) vek in a sim (Att 7:38).” Kohhran” ih tonghram pi ah cun Ekklisia a si ih a tican cu mitam pi lak ih sin kawhsuak, misen pi; mitampi um khawm ti nak a si.(Att 19:32) ah cun hnamdang Moab tarlang nak ah a hmang! Pathian ih kohhran a sim duh maw duh lo ti cu a thuhlawm pi in a sim fiang theu.

Kohhran ti mi cu thukham hlun ah a phenthlam lawng in a lang ih a tak ih sim nak a um lo.Olive tlang ih thusim nak ah khal hmuh theih a si lo.Cu le cuih kohhran cu thuphuan bungthum ih dunglam ah cun, hi leitlun ah hmuh theih a sin awn lo.(I Kor 15:52) sungih a net nak tawtawrawt cu kohhran hrangah a phaw; cuih tawtawrawt cun mithiang a lawr ding ti a sim.(Rev 11:15)sungih tawtawrawt pasarih cu kum sarih harsat nak ih a cem nak le Khrih ih uk nak ram ong nak ram a sim duh mi hmingsin nak a si(Mtt 24:22) sungih” hril mi” ti mi cu kumsarih harsat nak sung ih Pathian hril mi Jew pawl an si.An nih pawl cu kohhran can ih hril mi pawl thawn pehtlaih nak a nei lo(I Pit 1:2; 2:9).

Bible Cangthen dan

Cang then dan ti mi khal a thenthek ti mi a si.Pathian cu a thleng aw dah lo a sinan minung pawl thawn an pawlkom awk dan le thukam a tuah dan cu can a liam vek in a thleng aw ve.Raithawi uh ti in thu in pe lo.Cuih thu pek lo nak cun bible sung ah canthen a um ti in hmuh a si.Bible sungih ngan mi a si lo le a um mi hmuahhmuah hnen ih sin thil tha kan hmu thei asinn a ngan mi hmuahhmuah hi kan hrang a si theh lo.Hi ti ih ngai men ah cun thu dik a bang zet mi hla hlun cu bible sung ih thukam mi hmuahhmuah bung za ten ca tluan zaten ka hrang a siti mi hi a si.A sinan cu mi cu a dik lo ziangah ti le Pathian in Abraham hnen ah Mediterranean ih sin Euphrates ti pi tiang na ram si ding ah thu ka lo kam a ti, Cuih thukam cu Israel pawl hrang a si, kohhran hrang a si lo.A bang aw lo mi tik cu le can vek in Pathian in thil um dan a phunphun hmang in minung pawl a hniksak theu. A lam hruai, a um pi dan a phunphun kha kan nih cun can then a si ti in kan rak sim.(can then nak (Despensation) ti mi tongfang cu nunkhaw sak dan(economy) ti ih leh mi tongfang ih tonghram pi a si.

Cu mi cu zamrang teninnsungsang hnen ih a cang mi thil thawn a bang aw a si. Nupi pasal thit awk tik ah a hmin pawl cu cazin tuah a si theu.Fa an neih tik ah a hlan ih an cazin cu thlengtahrat in a thar tuah sal a tul theu a si.Kan theih cio vek in fa le kumnga, kumruk a rak si cun an fala an tleirawl tik ah a hlan ih kan hman mi pawl nuncan khawsak dan pawl cu a thleng a si theu.Can then dan pasarih pawl tla cu a tanglam vek in an si.

1.Sual lo

A hmai sa bik minung Adam a sual hlan ah, Pathian thawn thukalh aw lo ten an pawl kom aw theu.Sual lo te ih a um sung hmuahhmuah cu hmuansung ih um ringring ding mi

a si. A sinan Adam le Eve ih an thulun lo nak cun daiten le soal lo ih an um can ih a cem nak ah a hruai hai a si.

2. Sia le Tha Theihnak

Sual a rak lut le ve ten, din hmun khal a thleng aw ve. Pathian thawn an pawlkom awk nak a cat cule Adam le Eve khal Eden hmuah ih sindawisuak an si. Soal nei mi minung in a thianghlim mi Pathian pan ding ah cun aiawh raithawi nak a tul ti an thei suak.

3. Minung Ukawk nak

Leilung pi ti alik hnu, Mithat cu that sal ding ti ih thu a pek hnu ah Pathian in minung uk nak cu a khaisang ta a si. Bible khal in fiang ten a sim lo hi hrem nak cun sung le khat ih ral awk nak cu daiter thei cuang lo a sinan cuih minung uk awk nak daan cun misual pawl an soal nak vek in a lang ter a si.

4. Thukam awk nak

Pathian in Abraham thawn an buah hmai sa bik. Pathian hi sansung ah hlan pu le pa pawl hnen in si seh, Israel pawl hnen ah thukam nak cu siang zet in a buah theu.

5. Daan

Pathian ih hlanlai minung hmaisai pawl, (Deut 20) ih sin thukham hlun sungih a um tu pawl cu daan tang ah hniksak nak a pe theu. A pek mi thukham 10 cun minung pawl in Pathian lung hmui zawng in thil an buah thei lo zia a hmuh, an soal nak sim nak dingah le rundam an si thei nak ding ah Bawipa hnen ih thlen tu ding ih a pek mi a si.

6. Kohhran

(John 1:17) sungah, daan cu Moses ih pek mi a si, Zaangfah nak le thunung cu Jesuh hnen ih sin a ra. A tu san kohhran cu Pathian ih dinthar mi misen pi um nak a si ih daan tang vek in cawhkuan thawn a si lo, a sinan Jesuh cu kan nunthar uk tu si ding a si. Kohhran mi pawl thiawng alawr tik ah, Pathian ih a thin heng thu then nak cu leitlun ah a burh ding, a fapa an tarthat ruangah kum 7 harsat nak can ih cang ding mi asi. A neta can hrek ah cun har sat nak a luar ding. Cuti vek harsat nak cu leitlun mi pawl in an tuar dah hrih lo ih cuih kum 7 a theh cun zo khal in an tuar nawn lo ding ih cu ti vek ih harsat nak a um nawn lo ding.

7. Kum thawngkhat uk nak ram

Kumthawngkhat uk nak ram cu daihnak le thlasuah thawn a khat ding. San hmuahhmuah lak ih san nuam bik a si ding. A hrek khat cun kumkhua um nak dinghmuah, Pathian ih netabik can a theng ti ah an ruat theu. Cu nah cun soal, riahsiat, natnak le thih nak a um nawm lo ding. Cule mipiangthar zumtu pawl cu Jesuh thawn kumkhua an um tlang ding asi.

Mi ih rel siatnak thawn a kalh aw mi pakhat cu bible sung ah can then a um ti zum tu pawl cun rundam nak thuthangtha cu, cankhat hnu cankhat a thleng aw vek in a thleng aw ve lo ti hi a si. (Thuthangtha pakhat lawng an pom. Rundam nak ti mi cu a liamzo mi can ah si seh a ra lai ding mi can ah khal si seh, Jesuh Khrih cu zumnak thawn an co hlang mi le Kalvari tlang Kross par ih Jesuh tuan mi par ah a thum aw mi a si. Thukham hlun ah cun Pathian ih hmuh mi le sim mi pawl hmuahhmuah zumnak thawn a co hlang tu le a thulun tu cu rundam an si. Kan theih mi pakhat cu a ralai ding mi can ah rundam tu cu mi soal pawl ai aw in a thi ding ti mi kha an nih pawl in an thei ve lo. A sinan Pathian cun a thei a si. A zum tu pawl ih cazin sung ah Jesuh ih tuan mi pawl cu in khum sak a si. Tui ni tu can ih kan nih zum tu pawl cun kan zum nak cu a tu hlan kum thawngnih can ih kan hrang thih nak tuar tu, in rundam tu hnen ah kan hngat a si. Bible sung ih can then a um ti thudik a hmang thiam tu pawl cun ziang ruangah raithawi nak kan pe nawn lo, ziang ruangah dan sung ih ngan mi a thiawng mi le a thiawng lo mi rawl thawn a peh par mi daan pawl kan thulun lo ti mi cu tha ten a sim a si. A sinan can then lawnglawng ur zet ih feh pi nak cun thlarau lam zirh nak thawn a khat mi tong fang pawl in fir thei a si.

Thunet nak

A kalh aw mi Pathian tongkam a thunung ong nak dingah tawhfung tam pi kan zoh zo. A hrek khat cu a tlang pi thu in, hrek khat cu cipciar tak in kan zoh. Kan zoh mi pawl hmuahhmuah hi bungcang zate hrang ah hman a tul lo ruangah kan van tha na sa.

Tawhfung pawl hman nak ah a dik mi Keekar dan pawl

Zum tu pawl umdan a silo le thuanthu a tawi zawng in kan sim a si le an nih cu a burbur in bible an zir theu. Letcop mi le a ti can fiang ding ih ngan mi khal a um. A hlum zawng in si maw, ring pi siar lawng ih a rem mi bungcang pawl lawng siar a si theu. Cu le an ruah dan le an theih dan an sim theu. "Hi mi cun, thil pakhat ralring deuh ding in in sim".

Bible ih zirh duh mi theih cu a tha mi a si ti ih tih ding a si lo. A dik mi ih sin a hmai sa bik keekar nak a si mi zoh fiah nak ah cu le a net nak keekar nak a si mi" ka hrang ah ziang si in sim duh" ti mi tiang an feh theu. Bible zirh mi hmuahhmuah hi nitin kan nun nak ah hmang ding kan si. Asinan a thuhlawm pi ih sim duh mi na theih fiang hnu lawng ah hmang aw.

Aw, mangbangza, mangbangza a si mi Pathian tongkam!

Ca hmai tin ah a dik mi fim nak a um,

Cu le voi thawngzahra lenglo kan siar men thei

A za ten, pakhat hman, a hlon tu a um dah lo

Catluan tin ten thlasuahnak, a thukam pawl cu lungman khung vek

A za ten, an za ten, an him ding

Cu le kan theih mi cu can le lei lung pi hlo ral hman seh

Pathian ih tongkam cu a hmun ringring ding a si

Amen